

EPION L. BALESTRIERI

ΜΟΓΙΚΗ ΜΙΕΤΟΒΕΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Β'

30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1901

Ο ΠΕΤΕΙΝΟΣ

Tà φτερά, δὲ σὲ πᾶνε
ψηλὰ πρὸς τὸν αἰθέρα.
Τὸ φῶς θάρυψή εδῶ πέρα
νά σου πρωτοδειχτῆ.

Τὸ μαῦρο τὸ κατώγι
μὲ τοὺς τυφλοὺς φεγγίτες
εἶδε τὸν ὄρθρο — χτύπα
τὴ διάνα σαλπιχτῆ!

Εἶν' τὸ γαλήνιο ξύπνο
τοῦ πιὸ τρανοῦ πολέμου.
Σὰν ἄνθη σιγανοίγονν
τὰ μάτια ποῦ ξυπνᾶς.

Ξανὰ μὲ δέριον κύκλῳ
πλέκονται ἡ ξεπλεγμένες
φροντίδες μας τριγύρω
πάλι σ' ἐμᾶς, σ' ἐμᾶς.

Χέρια, σφυριὰ καὶ ἀξίνες
τὰ ὑψώνεις πρὸς τὴν ὑλὴν
γὰ ξαναπλάσοντ κατί
ποῦ βράδυ θὰ σβυστῇ.

Τῶνειρο ποῦ εἶχε πέσει
στὸν ὑπρο τοῦ ἀλυτρώτου
καὶ τὸν γλυκοφιλοῦσε,
λαλεῖς γιὰ νὰ σκιαχτῇ.

Τὸ λάλημά σου ἡμέρᾳ
στὸν κοιμισμένο, νόχτα
στοὺς κυνηγοὺς τοῦ ἀγνώστου
μὲ τὸ ἀρρωστα κορμιά.

Κάποιαν ἰδέα φοβίζεις
τὴν ὥραν αὐτὴν καὶ σφύνεις
τὴν ὄχραν κάποιου λύχνου
πρὸς τὸ βιβλίο κοντά.

Μάταια τὰ νικητήρια
φτερὰ χτυπᾶς, ὡς μάταια!
Τὸν ἐρχομό φωνάζεις
ποῦ θάχῃ βράδυ αὐγῆς.

Ἄπάνω ἀπὸ τὸ κατῶγι,
τὴν νύχτα ἔτούτη, αἰώνια
τὰ μάταια ἔκλεισε κάποιος.
Κοιμᾶται! Καὶ ἀς λαλῆς.

Ο Λ Α

Ολα ἔχύθηκαν ἐντός μουν
τόσο ἀργὰ καὶ σταλαχτὰ
ποῦ δὲν τάνοιωσα πότε ἡρθαν
κι ὅμως τάχω ἐδῶ βαθειά.

Αρμονίες. Δάκρυα τῶν ἄλλων.
Κρίνα. Ἀνασασμοὶ Ἀποιλοῦ.
Δέησες παγωμένων δένδρων.
Βασιλέμματα τοῦ ἥμιοῦ.

Κι εἶμαι τὸ βαρὺ τὸ λαοῦτον
ποῦ προσμένω ἀπὸ καιρὸν
κάποιο, ποῦ δὲ θάρυθη, χέρι
νὰ μὲ ἀγγίξῃ νὰ τὰ εἰπῶ.

Ο Λ Α Ο Σ Μ Ο Υ

Ἐνας δὲν εἶμ' ἐγώ. Εἶμ' ἔνα πλῆθος.
Πόσοι καὶ πόσοι ζοῦν σὲ αὐτὸν τὸ στῆθος!
Ἀνθρώπων λαὸς ἀντάμα ζῆ ἀπὸ τὸν ἔνα,
ἀρρωστῶν πλήθη ἀπὸ τὸ φτωχὸν ἐμένα.

Οταν γνωρῶ στοῦ φεγγαριοῦ τῆς ὥρες,
στὸ πλάγιο τῆς ἀσάλευτης παράτας
τῶν δέντρων μὲ τοὺς πεθαμένους ἵσκιους
χυμένους στὴ λευκὴ ἐρημία τῆς στράτας.

Βλέπω νὰ βγαίνοντ αἴσαφρα ἀπὸ μένα
ὅμοιοι στὴν κόμη, στὸ κορμί, στὸν ἀέρα
ἄλλοι ἀνθρώποι. Ἀλαφρὰ καὶ ουθμισμένα
χωρίζουνται ἀπὸ μὲ καὶ φεύγοντ πέρα.

Δικά μου πλάσματα δλοι. Καὶ πηγαίνω
κι δλο πληθαίνω, κι δλο ἀπὸ τὸ κορμί μουν
νέοι βγαίνοντ, φεύγοντ πέρα πρὸς τὰ δέντρα
ὅμοιοι, βουβοί, καλοὶ σὰν ἀδερφοί μουν.

Τὸν ἀκλονθῶ. Ἀλλος κρύβεται μὲ τρόμο.
Ἀλλος βαρειὰ πατεῖ καὶ πάει στὸ δρόμο.
Ἀλλος στὰ δέντρα μπῆκε, ἄλλος παρέκει
βλέπει τὰ φέγγη τοῦ ὑψοντς, ἄλλος στέκει.

Τοῦτος ορατεῖ στὰ χέρια ἔνα βιβλίο.
Κιθάρα αὐτός. Ὁ ἄλλος σπαθί. Κὶ ἐκεῖνος
μοιάζει μὲ επόπτη. Ἀλλος φιλεῖ τὸ χέρι
μιᾶς κόρης. Ἀλλος σὰ δεντροί, κι' ἄλλος σὰν κρῆνο.

Τέ εἶπαν στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ δὲ καθένας
ποιὸς ξέρει. Κὶ ἀξαφνα γνοίζοντο
μὲ ζύγωσαν, τὸ εἶναι τοὺς βυθίζοντο
στὸ εἶναι μον, καθῆκαν καὶ ξανάμεινα ἔνας!

Μέσα μον πάντα ζοῦν. — Ἀλλοίμονό μον —
Εἶνε δλοι τὸ μυριόδοφον ἐγώ μον!
Πῶς θὰ μπορέσω γιὰ τοὺς μύριονς λογισμούς των
ῥάχω μιὰ σκέψη, μιὰ ψυχὴ γιὰ τοὺς καῦμούς των;

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Δέντρα μον, προσκυνητικὰ στὸ ἡλιόγεομα ὑψωμένα,
σπάρτα μὲ τὰ ἥσυχα νερὰ τὰ βαθυκοιμισμένα,
πρωὶ μὲ τὰ κρήνα, ἀνάλαφρες φιλητικὲς βροχάδες,
βράδεια ποῦ σᾶς μαρμάρωσαν τοῦ φεγγαριοῦ ἢ ἀσπράδες,
ἀποσταμένα δειλιγὰ ποῦ γέρνετε καὶ κλαῖτε,
νεκροὶ ποῦ πάτε, πλεούμενα, καὶ τίποτα δὲ λέτε,
ὅλα τὰ ναρκωμένα ἐσεῖς καὶ τὸ ἀργορυθμισμένα
ποῦ ἀράζοντε στὰ βύνθη σας τὰ μάτια τὰ κλαμμένα,
κάνετε ἐσεῖς τὴν ἀφωνη φορητικὴ Γαλήνη
ποῦ σβύνει δὲ κόσμος μέσα της, μιὰ ἡ σκέψη μον δὲ σβύνει.

Ωὶμὲ δὲ σβύνει! Καὶ ζητῶ μιὰ δεύτερη Γαλήνη
ποῦ νᾶνε πιὸ θανατικὴ καὶ πιὸ βουβὴ ἀπὸ κείνη,
νᾶνε ποιὸ λύτρα ἀπὸ τὰ νερά, πιὸ θάφτρα ἀπὸ τὸ χῶμα
κάτι ποῦ νᾶνε ἔνας χαμός καὶ τῶν χαμῶν ἀκόμα,
κάτι σὰν νεφελώματος δλάσπορη ἀταραξία,
μιὰ λύμη μὲ ὅπνο ἀκύματο, καὶ μιὰν Ἀχερονοσία
ποῦ ἄνθος ἐγώ τοῦ ὀνείρου μον στὰ νεκρὰ νερὰ ἀπάνω
νᾶειμαι, νὰ μὴ μπορῶ νὰ ζῶ καὶ μήτε νὰ πεθάνω!

Η ΤΡΙΚΥΜΙΑ ΤΩΝ ΗΧΩΝ

Διὰ τὴν καλλιτέχνιδα
Ματθίλδην Εὐθυμιάδον

Τὰ χαιρετῶ τὰ δάχτυλα ποῦ προσκαλοῦν τὸν ἥχο
κι' αὐτὸς ὑπάκουος βγαίνει
ἀπὸ τῶν ὁργάνων τὰ κρυφὰ στὸν ἀέρα κι' ἀναστίνει.

Ἄπὸ τὸ σῶμα ἐπέταξαν καὶ γένηκαν ἀηδόνια,
κάνναν εἶνε τοῦ φτωχοῦ βροσκοῦ ποῦ ἀρυθμοὺς λέπε στίχους
στῆς Ἀνεράδης στέκνοντας ἔρμους φλογέρας ἥχους,

κάνναν ἀπὸ σπάραγμα νευρᾶς κι' ἀπὸ κιθάρας κόρφους
φέργουν, μὲ φεγγαριάτικον φωτὸς πλατείᾳ κορῶνα,
φέργουν τὸ νυχτοτράγουδον ἐρωτικὸ μεσαιῶνα.

Τὰ κριοδάχτυλα ἀγγιξαν στὸ κύμβαλον ἀπάρω.
Σὰν τραγονδίστρα ἥρθαν βροχή. Σὰν τροβαδοῦροι ἀνέμοι
τὴν τρικυμίαν ὑψώσαντε ποῦ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τρέμει.

Κι' δταν ἀπλόδηρε σιωπή, γύρωνα καὶ ἰδὲς τὴν Νιόβη,
αὐτὴν ποῦ στάλα πρὸς σταλιὰ πίνει τὸ μέγα πάθος,
τὴν Ἀκοή. Μαρμάρωσεν ἀσάλευτη στὸ βάθος.

Ζ. Λ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

M A P A Θ Ω N

⁷ Ασχέτως πρὸς τὸ ἀμφισβητήσιμον ἢ μὴ τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ ἄρθρου τούτου, δημοσιεύομεν αὐτὸ εὐχαρίστως ὡς προερχόμενον ἀπὸ διακεκριμένον ἐπιστήμονα καὶ μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς συνεργάτου μας κ. Ε. Ροΐδου.

«Θέλω ρίψει λίθον ἐπὶ τοῦ τύμβου σου». Τοῦτο εἶναι φράσις σεβασμοῦ ἀναφερομένη κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἐπικήδεια ἔθιμα, ὅτε ἔκαστος φίλος ἐδείκνυε τὸ σέβας αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀπελθόντα, συντελῶν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπικήδειον τύμβου ἐκ λίθων τετραγώνων. οἱοὶ θὰ ἴσσαν, ἀνὴρ ἐγερότας τοῦ μνημείου ἀνετίθετο εἰς δούλους προσληφθέντας πρὸς τοῦτο. Οἱ λίθοι συνελέγοντο ἐκ τοῦ πέριξ ἐδάφους, ἐκείνουν διότι εὐκολώτερον νὰ συλλεγῶσιν ὑπὸ τῶν φροντιζόντων περὶ τῆς κηδείας. Οὕτω ἥγειρετο διά τύμβος ἐκ χώματος ἐπὶ τῆς τέφρας τοῦ νεκροῦ, ἡ δὲ γῆ δὲν φαίνεται ὀρυχθεῖσα συστηματικῶς ἐκ λάκκου, ἀλλὰ συλλεγεῖσα ἐκ τῆς ἐπιφανείας.

Οι λόφοι τοῦ Βαρτλόου (Bartlow) είναι τέσσαρες ύψηλοι τύμβοι, ύψοι μενοι κατὰ στίχον πρὸς νότον τοῦ σταθμοῦ τοῦ Βαρτλόου καὶ διάγον ἀπωτέρῳ πρὸς ἄρκτον καὶ δυσμὰς ὑπάρχουσι λείφανα ἀλλων τύμβων σχεδὸν παραλλήλων πρὸς τοὺς λόφους τοῦ Βαρτλόου, ὑπάρχουσι δὲ καὶ λείφανα ἀρχαίων προχωμάτων ἢ φραγμῶν ἐκ χώματος. τὸ δὲ κύκλων ἔδαφος ἀποδεικνύει δι τη σημαντικῶς ἀνεκτήθη.

Οἱ μικρότεροι οὗτοι τύμβοι ὑποτίθενται ἀνή-
κοντες εἰς ἐποχὴν πολὺ ἀρχαιοτέραν τῶν τοῦ
Βαρτλόου καὶ τὸ πέριξ ἔδαφος φέρει τὰ ἔχνη
ἀρχαίας ἐποχῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ περιστά-
σεις τῶν ποικίλων μικροτέρων εὑρημάτων δὲν
ἔμνημονεύθησαν ἀκριβῶς κατὰ τὸν χρόνον τῆς
ἀνακαλύψεως αὐτῶν.

Οἱ μεγάλοι ἐν τούτοις τύμβοι. ἡρευνήθησαν συστηματικῶς κατὰ τὰ ἔτη 1832, 1835, 1838 καὶ 1840 καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τοῦ π. Guge καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ Ἀρχαιολογίᾳ (1).

Χωρὶς νὸν ἐπαναλάβωμεν οὐδεμίαν λεπτομέ-
τειαν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν. ὅτι αἱ γενό-
μεναι ἐν τοῖς τύμβοις ἀνακαλύψεις ἀποδεικνύ-
ουσιν αὐτοὺς ἐπικηδείους καὶ ἀνήκοντας εἰς
ἥγην ωφαλῶν ἐποχῆν. 'Αλλ' ἐν τῇ στοᾶ, τῇ
φρυγκθείσῃ ἐντὸς ἐξ αὐτῶν, εὑρέθη ἡ
ἄλιμη βέλους ἐκ χάλικος. "Οτε ἐπεσκέψθην αὐ-
τοὺς πρὸ τινων ἐτῶν, ἐκ προθέσεως ἢ τυχαίως
ήλιχε θραυσθῆ μέγα τεμάχιον ἐκ τῆς κορυφῆς
ἐντὸς ἐξ αὐτῶν, ὃστε ἥδυνήθην νὰ ἔρευνήσω
καὶ ποιὸν τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ εἶχον ἐγερθῆ-
ται νὰ εὔρω ἵκανὸν ἀριθμὸν συντριψμάτων ἡ-
μιδιαφανῶν πυρολίθων ὃς καὶ δείγματα τεμα-
ζίων ὀστράκων καὶ ὀστῶν καὶ ἄλλα συντριψ-
ματα ἐπὶ τοῦ κύκλῳ ἐδάφους. Πολλοὶ τῶν λί-
θων τούτων ἔκειντο παρὰ τὸ χεῦλος μετὰ τε-
μαχίων ωφαλῶν κεράμων καὶ ὅλων ἀντι-
κειμένων ἐπὶ τῆς γραμμῆς ὅπου ἡ ὁδὸς ἐκτεί-
νεται εἰς μῆκος οὐχὶ πολλὰς ἑκατοντάδας ὑαρ-
ῶν ἀπὸ τῶν λόφων τοῦ Βαστλού.

Οι τοιοῦτοι ἐν τούτοις πυρόλιθοι δὲν εἶναι
κοινοὶ πανταχοῦ οὐδὲ εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους,
ὅπου δὲ πυρόλιθος εἶναι ἀφθονος, ἀλλ' εἰς τι-
νας μόνον περιωρισμένας τοποθεσίας κατεχο-
μένας ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ὅπου εἶναι πυκνῶς
ἐσπασμένοι; Εὔρον δὲ αὐτοὺς ἀφθόνους ἐπὶ τοῦ
ὑψηλοῦ ἔδαφους, τὸ διποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς κο-
ρυφῆς, τῆς σχηματισθείσης ὑπὸ τῆς προσχώ-
σεως μεταξὺ τοῦ Fen Ditton καὶ τοῦ Globe
Inn πλησίον τῆς Καμβούδης.

Ἡ περιωχὴ αὗτη ὡς' εἶναι βεβαίως πασί-
ννωστον, κατέίχετο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ προ-
φυλασσομένη ὑπὸ τοῦ Fleam Dyke ἦτο
ὑψφορος, καὶ ἐκαλλιεργεῖτο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτά-
των χρόνων.

Τόσον συνεχῶς σιμβαίνει οἱ λίθοι οὗτοι,
οἵτινες εὐδίσκονται εἰς σωρούς, νὰ ἔναι τεμάχια
κοῦ αὐτοῦ περίπου μεγέθους—πολλοὶ δὲ αὐτῶν
φραίνονται ἀποτριβέντες περὶ τὴν κορυφήν—ῶστε
δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ἔχοησάμενον ὡς ἐργα-
λεῖον, τὸ λεγόμενον τριβολον (tribulum) καὶ

δτι αἱ ἀλχμαὶ ἡμιβλύνθησαν διὰ τῆς χρήσεως. Τίνες τῶν μικροτέρων καὶ ἀμορφωτέρων, οἵτινες δὲν φέρουσιν ἔχνη χρήσεως ἀπερρίφθησαν ἵσως ὅς ἄχριστοι, διότι εἶναι προφανὲς δτι τοιαῦτα ἐργαλεῖα θ' ἀπήτουν διηνεκῆ προφύλαξ, ή δὲ ἀπόσπασις μεγάλων ποσοτήτων πυρόλιθου] ἐγένετο ἵσως πρὸς ἐκλογὴν τῶν καταλλήλοτέρων τεμαχίων.

Ἐπὶ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαραθῶνος ὑψούται μεμόνωμένος γήλοφος, δῆστις ἀποκλίνει ἡρέμα πρὸς τὴν θάλασσαν. Δὲν εἶναι εὔκολον νὰ σχηματίσῃ τις γνώμην περὶ τῆς θέσεως τινῶν ἐκ τῶν μνημείων καὶ ἀντικειμένων τῶν ἀναφερομένων ὑπὸ τῆς ἴστορίας ἐν τῷ διαμερίσματι τούτῳ, ἀλλ' αἱ γενόμεναι ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἀνασκαφαὶ ἐν ἔτει 1890 καὶ 1891 ἐπεβεβαίωσαν τὴν παράδοσιν, ὅτι οὗτος ἦτο τύμβος ἐγερθεὶς ἐπὶ τῶν νεκρῶν τῶν πεσόντων κατὰ τὴν μεγάλην μάχην, καθ' ἣν οἱ Πέρσαι ἤττηθσαν κατὰ τὸ 490 π. Χ.

Ἐν τῷ Πανοσίᾳ τοῦ Φράξεο ἀνάγινωσκομεν: «Ἄλι ἀνασκαφαὶ ἀπέδειξαν ὅτι ἡ θεωρία ἡ διαδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ε. Κουρτίου καὶ ὑποστηριχθεῖσα ὑπὸ τοῦ 1889, ὅτι ὁ τύμβος ἦτο προϊστορικός καὶ οὐδὲν εἶχε κοινὸν πρὸς τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ἦτο ἐσφαλμένη διότι τὰ φέροντα μαύρας γραφάς ἀγγεῖα, τὰ ὅποια εὑρέθησαν μετὰ τῶν ὀστῶν καὶ τῆς τέφρας τῶν νεκρῶν, ἀνῆκον εἰς τὴν περιόδον τῶν περσικῶν πολέμων. Τὰ ἀνθρώπινα λείφανα δὲν δύνανται νὰ εἰναι ἄλλα ἢ τὰ τῶν 192 Ἀθηναίων, οἵτινες ἔπεσον ἐν Μαραθῶνι. Ἡ ἐσφαλμένη θεωρία τοῦ καθηγητοῦ Κουρτίου ἐδικαιολογεῖτο, ὡς φαίνεται, ἐκ τινων ἀτελῶν ἀνασκαφῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Σχλείμαν ἐν ἔτει 1884. Πολλαὶ χάλκινοι αἰχμαὶ βελῶν, μήκους ἑνὸς περίπου δακτύλου, διατρέπονται διὰ στρογγυλῆς ὀπῆς διὰ τὴν ὑπόδοχὴν τοῦ τοξεύματος καὶ συνελέγησαν ἐπὶ τοῦ προχώματος, ὡς καὶ πολλὰ τεμάχια ἀτέχνων εἰργασμένων πυρολίθων. Ἐκ τούτου ὑπετέθη ὅτι τὰ τεμάχια ταῦτα πυρολίθου ἐβλήθησαν ὑπὸ τῶν Αἰδιόπων τοξοτῶν τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, κατὰ τῆς γνώμης ὅμως ταύτης ἀντετάχθη ὅτι τοιοῦτοι πυρόλιθοι ἀνεκαλύφθησαν καὶ εἰς ἄλλας ἀρχαῖας τοποθεσίας τῆς Ἀττικῆς ἰδίως δὲ ἐν ἀρχαῖοις τάφοις πολλῶν νήσων ἐνῷ δὲν ἀνευρέθησαν ἐν Θεομοπύλαις καὶ Πλαταιαῖς, ὅπου μᾶλλον ἡ ἀλλαχοῦ δύναται ν ὑποτεθῆ, ὅτι τὰ ἔχοντα λιθίνην αἰχμὴν βέλη ἐριφθῆσαν χαλαζῆδόν ».

Ἐγώ αὐτὸς ἀνένδον τοιαῦτα τεμάχια πυρο-
λίθου καὶ συντρίμματα ἀρχαίων κεραμών οὐ
μόνον ἐν τῷ χώματι τῆς Σοροῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν
τῇ πέριξ αὐτῆς περιοχῇ.

Πρέπει δημος νὰ είπω, ότι τοιαυταὶ λιτινοὶ αἰχμαὶ βελῶν, δὲν ἡσαν βεβαίως ἐν κορήσει παρὰ τοῖς Πέρσαις καὶ τοῖς ἐπικουρόις αὐτῶν μισθοφόροις καὶ δούλοις. Οἱ σύγχρονοι εἶχον ἥδη διδαχθῆ νὰ κατεργάζονται τὸν λίθον εἰς διοιδόμορφον μέγεθος καὶ σχῆμα.

^{ομοιωμένος φαίνεται τον Κούρτιον} Ἀλλὰ τί παρώτανε τὸν Κούρτιον, Μιλ-
χέφερ καὶ Σχλείμαν νὰ συμπεράνωσιν ὅτι
ὅ τύμβιος ἦτο προγενέστερος τῆς μάχης τοῦ
Μαραθῶνος; Πῶς διὰ τοῦ συλλογισμοῦ, δοτις
ἥγαγε τοὺς ἀδοκιλόγους νὰ ὑποθέσωσιν ὅτι
οἱ τύμβοι τοῦ Βαρτλόου δύνανται νὰ ἔναι
προφρωμαῖκοι, καὶ ὅτε τὰ ἔχοντα ἀλημῆν ἐκ
πυρόλιμου βέλῃ τὰ εὑρεθέντα ἐντὸς αὐτῶν ἐφαι-
νοντο ἐπικινδύντα τὰς ὑποψίας των ἐξήτουν
νὰ ἔξηγήσωσιν, δτι, ταῦτα ενδίσκοντο ἐν τῷ χώ-
ματι δι' οὓς ἥγερθησαν οἱ τύμβοι καὶ ἀνερρί-
φθησαν μετ' αὐτοῦ;

Ἐκ τῆς Σοροῦ μανθάνομεν, ὅτι τὸ χῶμα ἔκ τοῦ δποίου ἀποτελεῖται δὲν ἀνέσκαφη ἐκ κοιλώματος, ἀλλὰ συνεκομίσθη ἐκ τῆς πέροιξ ἐπιφανείας καὶ ὅτι ἡ περιοχὴ αὕτη φαίνεται πρὸ πολλοῦ καταληφθεῖσα καὶ καλλιεργουμένη. Τεμάχια κεράμων καὶ ἄμυοφροι χάλικες ἐκ τῆς παραλίας καὶ πάντα ἐν γένει τὰ ἀντικείμενα, τὰ δποῖα ἥθελε τις ἀναμείνει νὰ εὑρῃ ἐν καλλιεργήμενῳ ἑδάφει, εὑρίσκονται ἐν τῷ χώματι τῆς Σοροῦ καὶ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ἡ Σορὸς δυνατὸν εἶναι ὅτι ἀνηγέρθη τὴν πέμπτην ἑκατονταετῆριδα μ. Χ. Τὸ χῶμα δμως ἔξι οὐδαποτελεῖται εἶναι πολὺ ἀσχαιτέρας ἐποχῆς.

"Ετεραι τινὲς σκέψεις λίαν ἐνδιαφέρουσαι προκύπτουσιν ἐκ τοῦ συμπεράσματος τούτου

Βλέπομεν παρὰ τῇ πεδιάδι τοῦ Μαραθῶνος ἀμμόχωστον κόλπον. Αἱ λεπταὶ γαῖαι αἱ μετακομισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ρεύματος ἐκ τῆς κοιλάδος Βράνης καὶ ἔκειθεν ἐκ τοῦ τόπου, ὅπου κεῖται τὸ χωρίον τὸ σήμερον καλούμενον Μαραθών, παρέσχον τὸ ὑλικὸν χαμηλοῦ τινος καὶ εὐρέως ἔκτεταμένου Δέλτα, ἡ δὲ θάλασσα ὥριζε τὴν ἀποτελουμένην ἐκ σχιδάκων ὄχθην μέχρις οὗ ἐσχηματίσθη ἡ παρούσα αὔξουσα παραλία, τὸ πλησίον τῶν λόφων ἔδαφος ἐσχηματίσθη ἐκ καθίζησεων ὑψηλοτέρων γαιῶν, τὸ δὲ πλησιέστερον τῆς θαλάσσης ἐσχημάτισε κάτωθεν κόλπον. Ἡ κατιούσα αὔτη ὄχθη ἐκτείνεται περὶ κόλπον εἰς ἔξι μιλιών μῆκος ὁριζομέσημβρινῶς καὶ δυτικομεστημβρινῶς καὶ

(1) Τόμ. XXV. σελ. 1-23, πίνακες I, II, III, τόμ. XXVI σελ. 330-317, πίν. XXI-XXV; αυτόθισ. 462-463.

Τόμ. XVIII σελ. 1-6, πίν. I καὶ II. Τόμ. XXIX, σελ. 14 πίν. I.

μεταξὺ δύο καὶ τριῶν μιλίων πλάτος. Κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν ἄκραν ὑπάρχουσιν ἵσχυρά τινα ρεύματα τρεφόμενα ὑπὸ τῆς Καταβόθρας ἢ τοῦ βαραύληρου ἐν τῷ τιτανούχῳ ἐδάφει τῶν ὅπισθεν λόφων ἔξωθοιούμενα διὰ τοῦ πορώδους ἐδάφους τῆς πεδιάδος διὰ τῆς πιέσεως τῶν ἐκεῖ ὑδάτων. Ἐκ τούτου πρόσφερονται τὰ πέριξ ἔλη καὶ τὸ κύκλῳ βαλτῶδες ἔδαφος. Ὁμοιον ἀλλὰ μικρότερον ρεῦμα ἀναβρούει ἐκ τοῦ Πεντελικοῦ κατὰ τὴν νοτιοδυτικὴν ἄκραν τῆς πεδιάδος. Ἀλλὰ τὸ ὑπόλοιπον ἔδαφος δὶν εἶναι τελματῶδες οὐδὲ ὑπάρχει λόγος νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι κατὰ τοὺς ἴστορικοὺς χρόνους ἦτο τελματωδέστερον ἢ σήμερον, διότι ὁ γεωγραφικὸς σχηματισμὸς τῶν λόφων καὶ κοιλάδων τῆς ἀντικρὺ τῆς μεσαίας ταύτης ἐκτάσεως τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι κατάλληλος ν' ἀποτελέσῃ τοιαύτας καταβόθρας εἰς τὰς ὑψηλὰς γαίας τὰς ἀπέναντι τῆς νοτιοδυτικῆς καὶ βορεοανατολικῆς ἄκρας. Τὰ ρέοντα νῦδατα καὶ τὰ ἐπὶ τῆς συνήθους ἐπιφανείας ἔπρεπεν ἐν τούτοις ν' ἀποκομισθῶσιν οὐδὲ ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἀν τὸ συμπέρασμα ἡμῶν ἔνναι δρθόν, ὅτι δηλ. ἡ γῆ αὕτη ἐκαλλιεργεῖτο πολὺ πρὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Περσῶν, διε τοις ἀνωμαλίαις θὰ ἴσοπεδοῦντο καὶ θὰ ἐρημοδέσετο σύστημα ἀποστραγγίσεως. Ἀλλ' ἔξετισωμεν ἥδη ὅποιαι πιθανῶς αἱ μεταβολαὶ αἱ προελθοῦσαι ἐκ τῶν ἐργασιῶν τούτων.

Τὸ παρὸ τὴν θάλασσαν τείχος ἦτο πιθανῶς χαμηλόν, ἡ δὲ ἄνευ παλιόροιας μεσόγειος θάλασσα δὲν ὅπτει πολλοὺς χάλικας ὡς εἰς τὰ ὑδάτα τῶν ἡμετέρων ἀκτῶν οὐδὲ εἶναι ἀνάγκηνά ὑψωθῶσιν ὑψηλοὶ ἀμμόλοφοι πρὸς ἀπομάκρυνσιν τοῦ ὕδατος. Οἱ κόλποι συνίσταται ἔξι ἄμμους καὶ μικρῶν χαλίκων, ἡ δὲ ὑψώσις τῶν ὕδατων δὲν ἦτο μεγαλειτέρα τῶν ἔξι ποδῶν τὸ πολύ, τοῦτο δὲ συνέβαινε μόνον ὅταν ὁ ἄνεμος ὑψωνε τὰ ὕδατα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, διότι δὲν δυνάμειν τὰ ἔχωμεν ἀνωτέραν τοῦ ἑνὸς ποδὸς τὴν ἐπίδρασιν τῆς παλιόροιας. Ἔξ πόδες εἶναι ἡ μεγίστη διαφορὰ τῆς ὑψώσεως τῶν ὕδατων τῆς προερχομένης ἔξι ἰσχυροῦ ἀνέμου πνέοντος ἐπὶ τῶν μεγίστων Ἀμερικανικῶν λιμνῶν.

Ο τρόπος δι^τ ου^τ ή περὶ τὴν Σορὸν ἔκτασις ἀποστραγγίζεται, συνίσταται εἰς δύνειν τάφρων κατ^τ εὐθεῖαν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τοῦ παρὰ τὴν θάλασσαν τείχους, ὥστε τὸ ὑδωρ νὰ διαρρέῃ διὰ τοῦ πορώδους ἐδάφους εἰς τὴν θάλασσαν. Τοῦτο δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἐνίαχον διὰ κλισιάδων ἢ καὶ ἀντλήσεως. Ἐπειδὴ

τὸν ὄνδρον διπέρα πρόστιμον τὸν οὐκέτι ἀποστραγγίσεως ἐκ τῶν
ὑψηλῶν γαιῶν διὰ τοῦ ὑποκειμένου πορώδους
ἔδαφους εἶναι τὸ ἔον, πρόδηλον εἶναι, διτὶ ἡ μέθο-
δος αὐτῇ ἀποστραγγίσεως διὰ βαθειῶν τάφρων
ἡτοῦ ἡ ἀνέκαθεν ἐν χρήσει πρόξεπα λαλαγὴν αὐτοῦ.
Οἱ Ἀθηναῖοι ἐστρατοπέδευον ἐν Βράνα εἰς
τὴν μεσημβρινὴν ἄκραν τῶν δύο κοιλάδων,
αἵτινες ἀνοίγονται ἀπευθείας εἰς τὴν πεδιάδα
τοῦ Μαραθῶνος. Προχωρήσαντες πέρα τῆς
κοιλάδος ταύτης παρετάχθησαν πρὸς μάχην ὡς
περιγράφει ὁ Ἡρόδοτος. Καὶ οἱ Πλαταιεῖς δὲ
ἐπροχώρησαν πιθανῶς εἰς τὴν πεδιάδα ἐκ τῆς
γείτονος κοιλάδος καὶ ἐσχημάτισαν τὴν ἀριστερὰν
πτέρυγα, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι παρέσχον ἴσχυρὸν
σῶμα, εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα καὶ πυκνὴν γραμμὴν
ἔχουσαν βάθος ὀλίγων μόνων τάξεων, ἀντικρὺ¹
τοῦ λόφου, τοῦ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Πλα-
ταιέων. Ἐπειδὴ δὲ ἐμεσολάβησε διάστημα ἡμε-
ρῶν τινῶν μεταξὺ τῆς ἀποβάσεως τῶν Περσῶν
καὶ τῆς μάχης, οἱ Πλαταιεῖς εἶχον ἀρκοῦντα
χρόνον, ὥστε νὰ ἐπισκοπήσωσι καὶ νὰ κατα-
λάβωσιν ὅχυρὸν θέσιν ἐν τῇ κοιλάδι, ὅπου κεί-
ται τὸ χωρίον τὸ σήμερον γνωστὸν ὑπὸ τὸ
ὄνομα Μαραθών. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς δε-
ξιᾶς πτέρυγος ἀπόθησαν τὴν ἀριστερὰν πτέ-
ρυγα τῶν Περσῶν πρὸς τὴν θάλασσαν ὑπερ-
φαλαγγίσαντες οὕτω τὸ περσικὸν κέντρον. Οἰα-
δήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἀκριβῆς ἐποκή καὶ ἡ
ἄξια τοῦ ἀποδιδούμενου εἰς τὸν Κορηνήλιον Νέ-
πωτα Βίου τοῦ Μιλτιαδὸν, εἴτε ὑνιὲς εἶναι

είτε διεφθαρμένον τὸ χωρίον, ἐν ᾧ περιγράφεται ἡ παρασκευὴ πρὸς τὴν μάχην, ἡ ἔννοια τοῦ ἐν γένει παραδεδεγμένου κειμένου φαίνεται οὖσα ἡ ἔξης: «ὅτι τὴν ἐπομένην ἡμέραν παρατάξαντες τὸν στρατὸν αὐτῶν κάτωθεν τῶν χαμηλοτέρων κλιτύων, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ ἀναπεπταμένου πεδίου, συνεκρότησαν τὴν μάχην Ἐξέλεξαν δὲ τὸ χωρίον τοῦτο διότι πολλαχοῦ τὰ δένδρα ἦσαν ἀραιά, ἐνῷ οὗτοι ἐσκόπευοι νὰ εὑρώσι τοποθεσίαν ἀμφοτέρων προστατευομένην, ὑπὸ ὑψηλῶν λόφων, καὶ νὰ σωρεύσωσι δένδρα ἐκ τῶν ἐγγὺς δασωδῶν τόπων δπως ἀναχαιτίσωσι τὴν ἐπέλασιν τοῦ περσικοῦ ἵππικοῦ, ὥστε νὰ μὴ κυκλωθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου ἀριθμοῦ τῶν πολεμίων». Αἱ ἑτοιμασίαι αὗται ἐγένοντο οὐχὶ ἐν τῇ πεδιάδι, ἀλλ᾽ εἰς τὰ στενώτερα χωρία τῶν κοιλάδων, αἵτινες ἔξετείνοντο παρὰ τὰς κλιτύας τῶν λόφων, δπου δλίγο τινὶ κεκομμένα δένδρα προσφυγῶς ἐτοποθετήθησαν, δπως ἐμποδίσωσι τὸ ἵππικὸν τῶν Περσῶν νὰ προχωρήσῃ δπισθεν αὐτῶν. καὶ ἐμποδίσῃ τὴν ὑποχώρησιν.

¹Ἐκ τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν μάχην παραδόσεων πληροφορούμεθα, ὅτι ἀνεμένετο ὅτι τὸ περιπικὸν ἵππικὸν ἥθελε μετάσχει αὐτῆς.

Ὑπάρχει γενική συμφωνία δτὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἥκολοι οὐθῆσαν κυκλοτερῆ δδόν, ἀλλ' ἐπετέμησαν ἀπ' εὐθείας κατὰ τῆς ἀριστερᾶς περισκῆς πτέρου γος καὶ δὲν ἤλθον εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ περσικὸν κέντρον, μέχρις οὗ ἦνάγκασαν εἰς ὑποχώρησιν τὴν δεξιὰν πτέρου γα καὶ ὑπερεφαλάγγισαν τὸ κέντρον

Πρὸ τῆς μάχης οἱ Ἀθηναῖοι εὐδίσκοντο ἐπὶ τῶν λόφων καὶ ἀδύνατον θὰ ἦτο αὐτοῖς εἰς τοσον βραχὺ διάστημα χρόνου καὶ ἀπέναντι τοιούτου ἔχθρου νῦν κατασκευάσωσιν ὑλοτομοῦντες οἶον δήποτε ὅχύρωμα ἐκ δένδρων. ἵκανὸν νῦν προστατεύσῃ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τῆς δεξιᾶς αὐτῶν πτέρυγος.

Ούδεποτε ἡκούσαμεν ὅτι οἱ Πέρσαι προς χώρησαν κατὰ τοία διακεκριμένα σώματα μέχρις οὐκ κατώρθωσαν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα νὰ τρέψωσι τὴν περσικὴν δεξιὰν πρὸν ἢ ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ περσικοῦ κέντρου. Τοῦτο προήρχετο ἐκ τῶν λάκκων τῶν καὶ σῆμερον ἐκτεινομένων παρὰ τὴν θάλασσαν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τούτου κατὰ τὴν δεξιὰν πτέρυγα καὶ οἱ Πλαταιεῖς, οἵτινες ἐπίσης ὑπερίσχυσαν ἐκεῖ, ἐπετέμησαν κατὰ τῆς περσικῆς ὁπλοφυλακῆς. "Ανπολυάριθμον σῶμα" Ἀθηναίων ἐπροχώρει μέχρι τῆς ὅχθης θὺν ἥδυνατο εὐκόλως νὰ κινηθῇ παρ' αὐτὴν καὶ νὰ ὑπερφαλαγ-

γίση τοὺς Πέρσας πορευομένους ἥδη πρὸς τοὺς πλοῖα. Ἐκ τῆς περιγραφῆς εἰκόνος τῆς μάχης ἐπειδὴ Στοῦ πληροφοριώμεθα, διτὶ τὰ πλοῖα εὑρίσκοντο ἐν τῷ δρυμῷ βορειοδυτικῶς. Οἱ Πέρσαι εἶπομένως προχωροῦντες ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτά, ὃν ὡς ὑπεδείξαμεν ἀνωτέρῳ ἐκωλύοντο ὑπὲρ τῆς προόδου τῶν Ἀθηναίων παρὰ τὴν παραλίαν, θὰ ἐτρέποντο εἰς φυγὴν πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν διὰ τοῦ ἐδάφους τοῦ διατεμνομένου διὰ τάφρων ἵκανῶς ὅμοιῶν πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων ἔλλων, καὶ ἐπὶ τέλους ἥθυλον ενδρεμῇ παρὰ τὸ χειλός τῶν ὑδάτων τοῦ Δράκοντος ἢ τοῦ μεγάλου ἔλους ἐν τῇ βορειαγατολικῇ ἄκρᾳ τῆς πεδιάδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔπειτε νὰ ὑπερβῶσι τὸ πρό^τ
ἀριστερὰν ἔλος, δύποτε ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς περι-
σικῆς πλευρᾶς ἀλλ' ἵσως δὲν ἥδυναντο νὰ προ-
χωρήσωσι μέχρις αὐτῆς πρὶν ἢ αὗτῇ πληρο-
θῆ διὰ τῶν πιωμάτων τῶν φορευθέντων. Ἐκ-
λοιπόν συνεκροτήθη ἡ μεγάλη πάλη καὶ ἐ-
γγὺς τῆς τοποθεσίας ταῦτης δυνάμεθα νὰ ἴ-
μεθα βέβαιοι ὅτι ἀνηγγέλθη ἡ Σορός.

²Αν τὸ ἔδαφος ἡτο ἀκαλλιέργητον οἱ Ἀθηναῖοι δὲν θὰ εἶχον κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τὴν προστασίαν τῶν ἑλῶν ἐνῷ ἐδίωκον.

τὸν ἀντικρύζοντα ἔχθιρόν, οὐδὲ υἱὰ εἰρησκον οἱ
Πέροσαι δυσκολίαν νὰ προβάσσῃ εἰς κατεστρε-
πτικὴν προέλασιν κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν πλοίων
διὰ τῆς πεδιάδος.

Τὸ σχέδιον τοῦτο καλλιστα ἔξηγεῖ τὴν ἀποσύνην τοῦ περσικοῦ ἵππικον.¹ Ἡ πεδιὰς ἐφαντετο μακρόθεν κατάλληλος πρὸς χοῆσιν αὐτοῦ ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἀποβάντες εὗρον ὅτι τὸ ἔδαφος διετέμνετο διὰ τάφρων, διὰ τῶν δοποίων δὲν ἥδυναντο νὰ ἐπελάσωσι, διότι αὔται πορεκώλυνον τὰς κινήσεις τοῦ ἵππικον. Πλὴν τουτοῦ τὸ πυκνὸν καὶ βαθέως ηὐλακωμένον ἔδαφος δὲν ὅμοιάζε πρὸς ἐκεῖνο, τὸ δοποῖον ἐλαφροὶ ἵπποι τῶν Περσῶν συνέιθιζον νὰ διατρέχωσι καλπάζοντες. Πᾶς δὲ ἵππεύσας ἐν Ἀγλίᾳ νέον ἵππον τῆς ἵπποδοριμίας ἐπὶ τραχείᾳ δόδοι θέλει ἐκτιμήσει τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο. Τοῦ ἵππικὸν τῶν Περσῶν εἴτε δὲν ἀπεβιβάσθη εἴτε, ἀν ἀπεβιβάσθη, ἐστάλῃ πάλιν εἰς τὰ πλοῖα ὡς ἄχοηστον ἐπὶ τοιούτου ἔδαφους.

Ἡ γεωργία ἐβοήθησε τοὺς Ἑλληνας ὡς πάγος τοὺς Ψώσους. Ζεῖ δὲ Τσάρος ἐδήλωσε διτὶ «ὅτι δὲ στρατηγὸς Ἰανουάριος καὶ δὲ στρατηγὸς Φεβρουάριος ἵσαν οἱ κράτιστοι αὐτοῦ ἐπίκουροι, οὗτοι περὶ τῶν Ἑλλήνων ἐφόρησαν διτὶ τὸ ἄριστον εἶχεν ἀγωνισθῆναι ὑπὲρ αὐτῶν κατὰ τὴν ἔνδοξον πάλην πρὸς τὸν κατακτητήν».

Ἡ ἐρμηνεία αὗτη τῶν διαιρέσιων ἀφῆγε σεων τῆς μάχης φαίνεται ἀπαιτοῦσα δπως ἀρχαῖος Μαραθών τοποθετημή πλησίον τ σήμερον Βράνας καὶ ἔγει ἡμᾶς νὰ ἔξετάσουεν ἂν ἦναι δυνατὸν ὥστε ἡ σήμερον Βράγη ἦναι ὁ ἀρχαῖος Μαραθών.

"Αν ἀποδεχθῶμεν τὴν παραγωγὴν ἐκ τοῦ Μάραθον (ἀττικὸν τύπον τοῦ **μάραθρον** τῷ λατινικῷ *marathon*) η τοποθεσία ἔκαρη ρου χωρίου ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς εἰς τὸ φέρετον τὸ σύνηθες ἐν τῇ μεσημβρινῇ Εὐρώπῃ.

"Αν ἐρευνήσωμεν τὰ δύο χωρία, θέλομεν παρατηγῆσει τὴν ἐν Μαραθῶνι περίεργον ἀπόστασιν σίαν παντὸς ἀρχαίου ἀντικειμένου οἷον ἡδυκαὶ μεῖνα νὰ προσδοκῶμεν ἐξ τῆς περιγραφῆς τῆς ἀσεως ταύτης, ὅπου ἐστρατοπέδενον οἱ Ἀθηναῖοι ἐνῷ ἐν Βράνα συντρίμματα ἀρχαίας τεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς διεργαζόμενα ἐν τοῖς πέριξ ἐπιτοποιοῦσι νὰ εἰκάσωμεν ὅτι εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῇ ἐρειπίῳ τοῦ τεμένους καὶ τοῦ ἱεροῦ περιβόλου ὃπου οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέμενον τὴν μοιραίαν τῆς μάχης.

Αλλὰ δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν παράδοσιν συνεχομένην μετὰ τοῦ ὀνόματος Μαραθῶνος, καθ' ἥν τοῦτο ἐδόθη εἰς τὴν βιοειδοτικῶς κειμένην τοποθεσίαν;

Βεβαίως εἶναι πολὺ ἀπίθανον, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο παρέμεινεν ἀμετάβλητον εἰς τὸ στόμα τῶν ποικίλων φυλῶν, αἵτινες ἐπὶ πολλοὺς αἰώνας κατέσχον ἥ ἐπεσκέφθησαν τὴν γῆν ταύτην κατὰ τὴν περίοδον τῆς περιπετειῶδον ταύτης ἴστορίας, πολὺ δὲ πιθανώτερον ὅτι τοῦτο εἶναι σχολαστικὸς δρισμὸς τοῦ ὀνόματος ὑπὸ μεσαιωνικῶν συγγραφέων ὑποθέσαντες, ὅτι αὕτη ἥ πιθανή θέσις τοῦ ἀρχαίου Μαραθῶνος.

Ἐπειτα ἀγόμεθα νὰ ἔξετάσωμεν, ἀν τὸ ὄνομα παρέμεινε τῷ δῆτι ὅποιαν μορφὴν δυνατὸν εἶναι ὅτι ἔλαβεν καὶ κλίνομεν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αὕτη ἥτο ἡ Βράνα.

Τὸ Μαραθὼν διὰ τῆς ἀποκοπῆς τοῦ πρώτου **α** γίνεται Μαραθὼν καὶ χάριν εὐφωνίας Βραθὼν.

Τὸ Βραθὼν γίνεται Βραθονα, ὡς τὸ βόρδος ἐν τῇ σήμερον νεολληνικῇ λέγεται Καταβόθρα.

Τὸ Βραθονα μετὰ τῆς παραληγούσης βραχνηθείσης ὡς εἶναι συνηθέστατον, ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ, ἥ ἀπλῶς παραλειφθείσης χάριν συντομίας ἥ καὶ ἵσως μεταβληθείσης εἰς **α** γίνεται Βράνα, τὸ νέον ὄνομα τοῦ ἐκεὶ χωρίου ὃπου κατ' ἄλλην ἀπόδειξιν δυνάμεθα νὰ τοποθετήσωμεν τοὺς Ἀθηναίους πρὸ τῆς μάχης.

Ο φίλος μου Σχαδονίκ (Chadwick) μοὶ γράφει περὶ τούτου: Θεωρῶ πιθανὸν ὅτι τὸ ὄνομα Μαραθὼν δύναται σήμερον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ νέον ὄνομα Βρά-

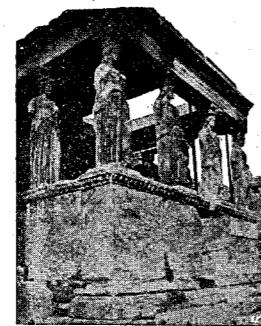
να, τοῦτο δὲ συμφώνως πρὸς τὸν γενικὸν κανόνα ὡς πρὸς τὰς λέξεις τοιούτου τύπου δυνάμεθα φυσικῶς ν' ἀναμένωμεν, ὅτι ἥ ἀρχαία ὀνομαστικὴ Μαραθὼν ἀντικατεστάθη διὰ τῆς αἴτιατικῆς Μαραθῶνα (Παράβαλε ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ τὴν αἴτιατικὴν φλέβα, κόντα ἐπὶ τῆς ὀνομαστικῆς φλέψ, εἰκών). Δὲν θὰ ἥτο δὲ τοῦτο οὐδόλως παράδοξον ἐν τῇ συγκοπῇ τοῦ πρώτου φωνήνετος καὶ τῇ τροπῇ τοῦ πρώτου φθόγγου **μερ** εἰς **βρ**. (Παράβαλε ἐν τῇ νεολληνικῇ τὸ **βρε** ἀντιστοιχοῦν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πρὸς τὸ **μωρε**). Διὰ δὲ τὴν ἀπώλειαν τοῦ **θ** δὲν δύναμαι νὰ εὗρω ἀκριβῆ τινα ἀναλογίαν, ἀλλ' ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι τὸ μέρος τοῦτο τῆς χώρας κατέχετο κατὰ καιρούς ὑπὸ Τούρκων, Βουλγάρων καὶ Ἀλβανῶν δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω, ὅτι ἥ ἀπώλεια τοῦ φθόγγου τούτου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀνυπέρβλητος ἔνστασις.

Οὕτω δυνάμεθα, ὡς πιστεύω, νὰ κατωρθώσωμεν νὰ ἀποτίσωμεν τὴν ἴστορίαν κατὰ τρόπον μᾶλλον ἱκανοποιητικὸν καὶ νὰ ἔξηγήσωμεν τὰ συμπεράσματα τῶν διαφόρων παρατηρητῶν. Ο τύμβος ὑψώθη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀρχαίου καλλιεργημένου ἐδάφους καὶ ἐκ τούτου περιέχει λείφανα ἐποχῆς πολὺ προγενεστέρας τῆς κατασκευῆς τοῦ τύμβου.

Τὸ δὲ ὑλικὸν τοῦ τύμβου ἀποδεικνύει δῆτα τὸ πέριξ ἔδαφος ἐκαλλιεργεῖτο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μάχης.

Ο τρόπος καὶ ἥ μέθοδος τῆς ἀποστραγγίσεως τῆς περιφερείας ταύτης ἔξηγοῦσι πολλὰς λεπτομερείας, ἥ δὲ ἀναγνώρισις τῆς προελμούσης ἐκ τῶν αἰτίων τούτων ἔξηγει τὸν περίεργον μῆνον εἰς ὃν καταλήγει ἡ ἴστορία.

McKENNY HUGHES

ΓΑΒΡΙΕΛΛΑ ΡΕΖΑΝ

Ολίγας ἡμέρας μετὰ τὴν παράστασιν τοῦ «Ἐρυθροῦ Κρίνου» εἰς τὸ Vaudemville δ' Ἀνατὸλ Φράνς ὅστις ἥτο ἐνθουσιασμένος μὲ τὸν ρόλον τῆς Θηρεσίας, τὸν δόποιον ἥ Ρεζάν ἀπέδιδε μὲ γλυκύτητα καὶ μελαγχολίαν ἀνέφερντον, μοῦν ὧμιλει περὶ τὸν γοήτρου τῆς λεπτῆς αὐτῆς κωμῳδοῦ τὴν δόποιαν φιλοξενοῦν αἱ Ἀ-θῆναι

— «Μόνον ἥ Δοῦς, μοῦν ἔλεγε, ἔχει τόσην δύναμιν ἀληθείας καὶ τόσην περιφερόντιν πρὸς τὰ τεχνάσματα τῆς σκηνῆς, δσην καὶ ἥ Ρεζάν. «Ολον της τὸ γόνητρον ἀκριβῶς ἐγκρύπτεται εἰς τὴν ἀφέλειαν καὶ τὴν εἰλικρίνειαν μὲ τὴν δόποιαν ἐνδύνεται μαζὶ μὲ τὸν ρόλον καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ παρισταμένου προσώπου. Ἐνθυμοῦμαι μίαν ἥμέραν εἰς τὰς δοκιμὰς ποῦ μοῦν ἔλεγε μόνη της: «Γνωρίω πρὸ πάντων ὅτι εἶμαι ἀσχημη ὅτι δὲν ἔχω κανένα θέλγητρον, καμίαν δύναμιν ἀπαγγελίας δπως ἥ Σάρρα Βερνάρ καὶ ὅτι πρέπει νὰ καθιστῶ εὐγλωττον τὸ σῶμα μου νὰ δίδω μὲ τὰς κινήσεις τῶν μυῶν μου, μὲ τὰς κεῖραις, μὲ τοὺς πόδας, μὲ τὰ στήθη μου, τόσας λεπτότητας δσας δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἥ ἔλλειπον καλλονή μου καὶ ἥ φωνή μου ἥ ἀνύπαρκτος». Καὶ τὸ κατορθώνει Χωρὶς νὰ φροντίζῃ διὰ τὸ πρόσωπόν της, μὴ φέρουσα οὔτε στηθόδεσμον — μοῦν τὸ εἶπεν ἥ ἵδια — κατώρθωσε νὰ κυριαρχήσῃ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τῶν κινήσεών της, τῶν ἐκφράσεών της ὥστε νὰ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι μὲ τὴν εἰσοδόν της εἰς τὴν σκηνὴν ἥ θεατρικὴ ὑπόκρισις ἐπροχώρησεν ἐν βῆμα καὶ ὅτι αἱ ἡμιαποχρώσεις — les demi-nuances — εἰσῆλθον μαζὶ της εἰς τὸ θέατρον. Καὶ δι' αὐτὸν βλέπετε ὅτι δράματα δπως ἥ «Ζαζᾶ» καὶ δράματα δπως ἥ «Ἐρωτευμένη» στηριζόμενα εἰς ὑπόκρισιν ὅραχνοφαντον, ἀποτελούμενα ἀπὸ μίαν σειρὰν ψυχολογικῶν μεταπτώσεων μιᾶς παρισινῆς. ἐπιτυγχάνονταν μόνον χάρις εἰς τὴν Ρεζάν.

«Καὶ κατὰ τοῦτο ὑποπτεύω ὅτι ἥ Ρεζάν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἥ ἀληθῆς κωμῳδὸς τῆς ἐποχῆς μας καὶ ἥ ἀνωτέρα ὅλων καὶ ἥ δημιουργός ἐνδὸς κλάδου ἰδιαιτέρου τῆς μιμητικῆς. Διότι ἐπὶ τέλους μέχρι τοῦτο δὲν θέατρον καὶ τὸν διύλισμένον παρισιανισμὸν τῆς πτωχῆς αὐτῆς κόρης τῆς Μονμάρτρος ἥ δποια κατόρθωσε νὰ φύσῃ εἰς τὰς λεπτοτέρας κορυφὰς τῆς τέχνης.

«Οστις τὴν εἶδε εἰς τὸ ἔργον τοῦ Πόρτο-Ρίς ἥ δστις θὰ τὴν ἴδῃ ἐδῶ εἰς τὴν «Ζαζᾶ» ἥ ἀντιληφθῇ ἀμέσως τὶ δύναται νὰ κάμῃ μία ἥθιοποιός εἰς ὃν δόλον καὶ τὶ θὰ εἰπῇ δημιουργία, δχι πλέον ἐνδὸς χαρακτῆρος ἀλλὰ μιᾶς ψυχῆς. «Οτι δὲ ο Βουρές διὰ ἐκατοντάδων σελίδων καὶ διτὶ δὲ ο Πρεβώ διὰ λεπτῶν ἀναλύσεων κατώρθωσαν νὰ μεταδώσουν, τὸ κατώρθωσε ἥ

Ρεζάν· διὰ τῆς ἵκανότητός της καὶ διὰ τῆς θαυμασίας αὐτῆς γυναικείας μαντικῆς δυνάμεως ἡ δοπία ἔκαμνεν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν τὰς Συβίλλας καὶ ἡ δοπία κάμνει σήμερον μίαν Ρεζάν ἡ μίαν Σόρδα.

Οἱ ράλοι τοὺς δοπίους ἡ Ρεζάν θὰ ὑποδυθῇ εἶνε ἰδιαιτέρως ἐπιτυχεῖς μολόντι εἶνε κρῖμα ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἴδωμεν τὴν «Ἐρωμένην» τοῦ Πόρτο Ρίς ἡ δοπία εἶνε μία συνεχῆς ἀπόλαυσις.

Ἐκεῖνο τὸ δοπίον προφανῶς ἡ καλλιτέχνης ἐπεδίωξε κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ δραματολογίου της ἡτο ἡ ποικιλία τῶν ὑποδύσεων, θέλουσα νὰ μᾶς παρουσιασθῇ ὑπὸ μορφὰς πολλαπλᾶς καὶ ὅλως διαφόρους. Θὰ τὴν ἴδωμεν θαυμασίαν στρατηγίναν καὶ πλύντριαν εἰς τὴν «Σὰν Ζὲν» τοῦ Σαρδοῦ θὰ τὴν ἴδωμεν δυστυχῆ.

μητέρα ἀφοσιωμένην εἰς τὸ τέκνον της παλάιουσαν μεταξὺ ὑποῦ φύλτρον καὶ μητρικῆς ἀγάπης εἰς τὴν «Λαμπαδηφορίαν» τοῦ Ἐρβιέ, θὰ τὴν ἴδωμεν ἔταίσαν ἰδιότοπον καὶ γόησσαν εἰς τὴν «Σαπφώ» θὰ τὴν ἴδωμεν τέλος χωρικὴν ὄρμητικὴν χειριζομένην τὰ πάθη καὶ τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὴν «Ἐρυθρὰν Τήβεννον».

Καὶ παντοῦ θὰ εἶνε ἡ Γυνὴ, παντοῦ θὰ εἶνε τὸ ἀσύλητπτον Θῆλυ τὸ αἰνιγματῶδες μὲ τὴν παραδόξον ψυχολογίαν τὴν ἀπελπίζουσαν δῆλους τοὺς ψυχολόγους, παντοῦ θὰ εἶνε ἡ Σφίγξ μὲ τὴν λιθίνην ψυχὴν καὶ τὸ καταστρεπτικὸν γόητρον ἡ δοπία εἴτε Παρισινὴ μὲ λεπτὴν πούδραν καὶ μὲ σπινθηροβόλον μειδίαμα εἴτε χωρικὴ μὲ διάλεκτον ἀργοτικὴν καὶ μὲ χονδρὰ ὑποδήματα ἔργαζεται εἰς τὸ αὐτὸν ἔργον τῆς γοητείας καὶ τῆς αἰχμαλωτίσεως, εἰς τὸ αὐτὸν ἔργον τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ θανάτου.

N. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΙ ΚΟΡΑΙ ΤΟΥ ΜΑΚΡΗ

«Θέλεις νὰ ἔχῃς καλὰ ἀχλάδια; Μπόλιασε μιὰ ἀγοριαπιδὰ τοῦ τόπου σου μὲ ξενικὸ σόο». Η συμβουλὴ αὕτη γέροντος κηπουροῦ φίλου μου, ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης παραγωγῆς. Τοῦτο τούλαχιστον παρετηρεῖτο ἐν Ἀθήναις εἰς τὰς ἐπιγαμίας μεταξὺ ξένων ἀνδρῶν καὶ ἐντοπίων γυναικῶν.

Υπῆρχον βεβαίως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας πολλαὶ περικαλλεῖς κόραι ἐν Ἀθήναις, ἀφοῦ καὶ τὴν Ἐλευθέραν λεγομένην ποίησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐνέπνευσαν, καὶ τὸν ἀνελεύθερον κοιτῶν τοῦ Σουλτανικοῦ χαροειδίου ἐκόσμησαν, ἀλλὰ τὸ γόητρον τῶν τριῶν θυγατέρων τοῦ Προκοπίου Μακρῆ, Ἀθηναίου, ἐκ Κερκύρας ἀπὸ πατρὸς καταγομένου καὶ νυμφευθέντος Ἀθηναίαν, καὶ ίδιως τῆς μικροτέρας θυγατρός του Θηρεσίας, δὲν θὰ τὸ φθάσῃ πλέον κόρη ἐν Ἀθήναις, ἀφοῦ εἰς αὐτὴν ἔλαχε νὰ τὴν ἔρωτευθῇ δι Βύρων καὶ νὰ γράψῃ τὰς ἀθανάτους ἔκείνας στροφάς, αἵτινες καταλήγουσιν ἐλληνιστὶ εἰς τὸ «ξωή μου σ' ἀγαπῶ»¹.

¹ Εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ «ξωή μου» τὸ ἔλεγον ἀντὶ τοῦ «ψυχή μου».

Αἱ ἄλλαι δύω ἀδελφαί, Μαριάννα καὶ Αἰ κατερίνη, δὲν εἶχον βεβαίως τὰς καλλιτεχνικὰ τῆς Θηρεσίας γραμμὰς εἶχον ὅμως καὶ χάριν καὶ χρώματα καὶ ἀβρότητα, καὶ σφρίγος καὶ τὸν λεγόμενον κοινῶς **ἄέρα**.

Ἡ πρωτότοκος μάλιστα Μαριάννα — ἡ Ντουντοῦ — οὐδὲ κανονικὰ χαρακτηριστικὰ εἶχεν· ἀλλὰ τὸ ἀκανόνιστον αὐτὸν ἀπετέλει ἐν ὅλον τόσον διαβολικῶς προκλητικόν, ὥστε ἀλυσσοδεμένη κατέπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ἡ καρδία νεαροῦ Ἀγγλοῦ, δστις κατέστη παροιμιώδης εἰς τοὺς Περιηγητὰς διὰ τὸ παράφορον πάθος του τοῦτο.

Ο Βύρων, δστις οὐδενὸς ἐφείδετο προσώπου, δσάκις ἡδύνιτο νὰ τῷ χοητικεύσῃ τοῦτο ὡς πρότυπον εἰς τι ἔργον του, ίδού πῶς περιγράφει — κατὰ μετάφρασιν φιλοβύρωνος φίλου — τὰς τρεῖς ἀδελφάς, εἰς τὸ ἔκτον ἄσμα τοῦ Δὸν Ζουάν, μεταφέρων αὐτὰς, διὰ τῆς φαντασίας του ἐννοεῖται, εἰς τὸ Σουλτανικὸν χαροειδίου.

«Ἔσαν τρεῖς: ἡ Λούλα, ἡ Κατήγκω καὶ ἡ

Ντουντοῦ ... Ἡ Λούλα — καὶ ἐννοεῖ τὴν Θηρεσίαν του — ἦτο μελαχροινὴ καὶ θερμὴ ὡς Ἰνδή. Ἡ Κατήγκω ἦτο Γεωργιανή λευκὴ καὶ ροδόχρους, μὲ μεγάλους κυανοῦς ὄφθαλμούς, μὲ τορνευτοὺς βραχίονας, μὲ ὄφραις καὶ μὲ πόδας τόσον μικρούς, ὥστε ἐφαίνοντο ὅτι δὲν ἐπλάσθησαν διὰ νὰ βαδίσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐγγίξῃ μόλις τὴν γῆν ἐνῷ ἡ Ντουντοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐπλάσθησαν διὰ νὰ καταστρέψῃ τὸ παραφορόν της. Καὶ ἐπειδὴ προκειμένου περὶ τοῦ ἔργου του, περιγράφοντος χαρέμιον, αἱ καλλιτεχνικαὶ γραμμαὶ τῆς Θηρεσίας δὲν τῷ ἐχρησίμευον, τῆς Ντουντοῦ τὴν καλλονὴν ἔξακολουθεῖ νὰ ἐκθείαζῃ.

«Ἐφαίνετο ὡς Ἄφροδίτη κοιμωμένη ἀλλὰ προωρισμένη νὰ ἀφαιρῇ τὸν ὑπὸν τῶν ἄλλων, οἵτινες ἔτυχε νὰ ἴδωσι τὸ ἔκπαγλον τῶν παρειῶν τῆς χρῶμα, τὸ Ἀττικὸν αὐτῆς μέτωπον, καὶ τὴν ἀξίαν τῶν χειρῶν τοῦ Φειδίου ρίνα. Καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ σῶμά της παρουσίαζε τινὰς ἔξοχάς, καὶ ἡδύνατο νὰ εἶναι λεπτοτέρα χωρὶς νὰ ἀπολέσῃ τὸ κάλλος τῆς ἀλλ᾽ ἡτο δύσκολον νὰ προσδιορισθῇ τὸ μέρος τὸ δοπίον ἡδύνατο νὰ ἀφαιρεθῇ χωρὶς νὰ παραβλάψῃ καὶ μέρος τι τῶν θελγήτρων της. Δὲν ἦτο πολὺ ζωηρά, ἀλλ᾽ εἰσεχώρει εἰς τὴν ψυχὴν ὡς πρωΐα τοῦ Μαΐου. Τὰ μάτια της δὲν ἦσαν καθ ὑπερβολὴν λαμπρά, ἀλλὰ μισοκλεισμένα ἐγέννων τρυφερὰν συγκίνησιν. Ωμοίαζε νεωστὶ λαξευμένον μάρμαρον, ὡς τὸ ἄγαλμα τοῦ Πυγμαλίωνος, τὸ δοπίον φαίνεται ὅτι ἐπανέχεται δειλὰ δειλὰ εἰς τὸ βίον, καὶ ἡν στιγμὴν παλαίει ἡ ἀναισθησία τοῦ μαρμάρου καὶ ἡ ζωή». *

Τὴν Ντουντοῦ αὐτήν, ὡς εἴπομεν, ἡγάπα περιπαθῶς νέος Ἀγγλος διαμένων χάριν σπουδῆς τῆς γλώσσης ἐν Ἀθήναις.

«Ο ἀτυχής! ἀφοῦ ἐπάλαισε κατὰ τῶν προλήψεων τῆς τότε Ἀθηναίκης κοινωνίας, ἀφοῦ ἐπάλαισε κατὰ τῶν προλήψεων τῆς οἰκογένειας του, ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα ἐβασανίζετο διὰ τῆς ἀρνήσεως τοῦ ἰσχυρογνώμονος πατρός του, ἀφοῦ εἰργάσθη προσωπικῶς ὅπως γίνη ἀνεξάρτητος, ἀφοῦ τέλος ἐνίκησε καὶ ἤρχετο νὰ τὴν νυμφευθῇ ... ἐπνίγη εἰς τὸ ταξείδιον, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου.

«Ἡ οἰκογένεια ἀγαπήσασα χάριν τῆς μνήμης

τοῦ τὴν ἄγγωστον αὐτῆς Ἀθηναίαν πόρην, τῇ ἀπέστελλε συνεχῶς διάφορα μικρὰ δῶρα μέχρις δτον ἐπληροφορήθη ὅτι αὕτη ὑπανδρεύθη ἐν Ἀθήναις.

Πολλαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀγγλου τούτου, ἐλληνιστὶ γεγραμμέναι ἐσώζοντο, ἀλλ' ἀτυχῶς ὅχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπώλεσθησαν πᾶσαι, τηρούμεναι ἐν δέματι, μετ' ἐπιστολῶν τοῦ Βύρωνος μόλις περιεσώθησαν τρεῖς, χαριέσταται ἀληθῶς, ἀς δημοσιεύομεν ἐνταῦθα μετὰ τῆς δρομογραφίας των.

«Βερέτια 9 Ιουνίου 1818.

Ἀκριβή μου Μαριάρα,

Δὲν ἔχω μήτε καιρὸ μήτε κεφάλι νὰ σοῦ γράψω πολὺ, διότι ἥμαστε νὰ φύγωμεν καὶ τὸ σπῆτη εἶναι δὲν ἀνωκατωμένο. «Υστερα ἀπὸ εἴκοσι ἡμέραις θὰ εἶμαι στὴν Ἰγγιλτέρα μέσα ποῦ ἐλπίζω νὰ ἐνῷ τὸ γράμμα ἐδικόσουν.» Εστείλα στὸ Μούσιον Μασσάλων στὸ Τρέστε τὸ γράμμα τῆς θείας σου καὶ τὸν ἔρωτησα νὰ μὴν εἶχε κανένα γράμμα ἡ καμμίαν εἴδησην διὰ λόγου μου ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Μὰ δὲν ἔχει, καὶ ἔγω δὲν ἔξενωρ ἀκόμα πᾶς ἐπέρασες τὸ χειμῶνα ποῦ πάρτα σὲ εἶχα καὶ σὲ ἔχω μπροστά μου. Συχνὰ θαρρῶ νὰ εἶσαι ἀρρωστη καὶ κάποιας βολαὶς — ποῦ εἶμαι πολὺ κακὸς — πιστεύω πῶς μαλησμόντης καθόλον. Άλληθεια ἀν δὲν δὲν θὰ ενῷ ἔνα γράμμα στὴν Ἰγγιλτέρα δὲν δὲν ἔξενωρ τί νὰ κάμω. «Ηθελα νὰ ἔξενωρ ἀν ἡμποροῦσες νὰ διαβάζῃς τὸ γράμμιο μου, ποῦ δὲν ἡμπορῶ νὰ τὸ διαβάζω μήτε ἔγω δὲν διοισ. Εἶχα θέρμη πάλιν μὰ δλίγο πρᾶγμα. Τώρα έμαθα νὰ τὴ διώκω χωρὶς τὸν λατρὸ καὶ δὲν μοῦ φαίνεται τίποτες. Ταχὺ πλέον θὰ ἀφήσω τὴν θάλασσα, τὴν μεγάλη στράτα τῆς Ελλάδος, ποῦ πάει ἵσια στὴ Γόρδο, μὰ δὲς κάμη δὲν δέσ την πλέον πάλιν γλίγορα. Εἰς δεκαπέντε ἡμέραις πάμεν στὸ Παρίγι καὶ εἰς εἴκοσι στὴ Λόνδρα ἀπό που μία ἡμέρα φθάνει νὰ μὲ φέρει στὸν τόπο μου.» Εκεῖ θὰ μάθω τὴν τύχη μου. «Ηθελα νὰ σὲ εἶχα μαζί μου νὰ σὲ δείξω στὸν πατέρα μου καὶ νὰ τὸν ἔρωτησω ἀν δὲν ἔχω δίκαιο; Ωμορφο ταξείδι ποῦ ἡθέλαμεν νὰ κάμωμεν ζάβαλι.

Τὴν Νερὲ καὶ τὰς ἀδελφάδες καὶ δλους τὸν φίλους τοὺς χαιρετῶ.

δ ἐδικός σου

Ἐνρευ Οὐντετυγτον.

Θηρεσία Μακρῆ

^a Ἀπὸ Υόξφορδ τῇ 3 Ιουλίου 1819.

Δέν εἶναι ποῦ σὲ ἀλησμόνησα ἀγαπημένη μου καὶ ἀκριβή μουΝτουντού, μήτε ποῦ θέλω ποτὲ νὰ σὲ ἀλησμονήσω, ποῦ δὲν σοῦ ἔγραψα τόσον καφόρ. Διατὶ νὰ σοῦ γράψω ποῦ ἀκόμη δὲν ἡμποδῷ νὰ τελειώσω τὴν δουλειάν διὰ τὴν δούλιαν σὲ ἄφησα; διατὶ νὰ σὲ πειράζω μὲ τὰ γράμματα καὶ νὰ μὴν ἔχω τίποτε ἀσφαλὲς ἢ βέβαιον νὰ σοῦ εἰπῶ; Ενδίσκω, ἀλήθεια, Μάριανα μου, μεγάλην δυσκολίαν — ποῦ δὲν ἥλπισα — διμιλῶντας τοῦ πατέρα μου, ὁ δούλιος δὲν θέλει νὰ μὲ ἀφήνῃ νὰ ὑπάγω στὴν Ἀθήναν καὶ δὲν μοῦ δίνει ταὶς παραδάις μήτε νὰ κάμιω τὸ ταξίδι μήτε — ἀν σὲ ἔπειρα — νὰ σὲ κρατήσω εἰς αὐτὴν τὴν καλὴν κατάστασιν ἢ δοῦλα πρέπει εἰς τὴν γυναικα μου. Ἐπὶ στέκεται ἡ δουλειά μας ἔως τώρα. Δὲν ἔχω τίποτες καθὼς ἵξεν-ρεις — ποῦ δὲν κρέμαται ἀπὸ λόγου τον καὶ ἀκόμη δὲν ἡμπόρεσα νὰ τὸν κάμιω νὰ ἀλλάξῃ τὸν νοῦν του. Ἐδούλευσα πολὺ μὰ μὴ φοβάσαι μήπως θὰ δουλεύω ἀκόμα. Μὲ ἀφάνισε ἀλήθεια τούτη ἢ δυσκολία ποῦ δὲν ἔλπισα ποτὲ

νὰ εὑρῶ. Ἡξενορα πῶς μὲ ἀγαπήσε πολλὰ ὁ πατέρας μου, ποῦ δὲν εἶχε ἄλλον νιὸν καὶ ἐθάρρωψα ὅτι εἰς ἓνα τέτοιον πρᾶγμα ποῦ τόσον μέλει καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν μου καὶ εἰς τὴν τιμὴν μου ἥθελε νὰ μοῦ ἀκούη. Θέλω δον- λεύσω ἀκόμα καὶ θὲ σὲ γράψω πάλιν; ὑστερα ἀπὸ ἔνος μήνος. Τὸ γράμμα σου, ποῦ ἔλαβα προχθὲς μοῦ ἔδωσε τὴν μεγίστην λύπην. Βλέ- πω νὰ είσαι θυμωμένη μετ' ἐμένα. Δὲν ἔχεις δίκαιο, ἀκοιβή μον *Μαριάμα*. Δὲν περνάει καμ- μία ἡμέρα ποῦ δὲν ἀναγκάζομαι νὰ ὑποφέω τοὺς πιοῦ μεγάλους καίμονς δὲν ἔχω καμμίαν ενχαράστησιν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὅλο διὰ τοῦτο τὸ δυστυχισμένο πρᾶγμα. Ἡθέλει νὰ δώσω μέτα χαρᾶς τὴν πατρίδα μου, τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ διαιταῖς ταῖς ἐλπίδαις μου ἐδὼ διὰ νὰ σὲ εἰδῶ πάλιν καὶ νὰ σὲ κάμω γυναῖκα μου. Μὰ δταν δὲν θέλει νὰ μᾶς δῦσῃ δ πατέρας μου μήτε φωμὶ νὰ φάμε τί νὰ κάμω; καλίτερα νὰ ἀποθάνω παρὰ νὰ σου κάμω τὴν ἀδικίαν νὰ σὲ πάρω ἔτζι. Δὲν γνωρίζω τούτην τὴν ἀρχόγυτισσαν *Ιηγγλέζικην* ποῦ σὲ ἀγαπάει μὰ

Aἰκατερίνη Μακρῆ

Τὴν γενέ σου καὶ ταὶς ἀδελφάδαις σου καὶ ὅλους τοὺς φίλους μου τὸν ἀκοιβοχαρετῶ. Γράφω καὶ εἰς τὸν κύριον Γρόπιους. Ἡθελα νὰ γράψω εἰς τὸν Ρεβελάκη μᾶς δὲν ἔχω καιρὸν»

*Tῇ εὐγενεστάτῃ Κυρίᾳ
Κυρίᾳ, Μαριάμα Μαρού
Εἰς Ἀθήνα.*

« Λόνδον ^o Απριλ. 8'. 1820

Αγαπημένη μου Ντουντού

τὴν εὐχαριστῶ ἀπὸ τὴν καρδιάν μον διὰ τὸ νὰ
σὲ συντροφεύει καὶ θέλει νὰ σὲ κάμει καλά.
Τοῦτο ἔπειτα εἰς γίνη ἐδικῆ μον δουλειά, μὰ
δὲ μᾶғνονσι. Ἐσύ, Μαριάνα μον, πον μὲ ίξενό-
ρεις, ίξενόρεις καὶ δι τι ἔπαθα εἰς τούτους τοὺς
περασμένους μήνας καὶ δι τι πάσχω ἀκόμη.
Ιξενόρω καὶ ἐγὼ τί ἔπαθες καὶ έσύ, ίξενόρω
τὴν ἀδυναμίαν σου, τὴν καρδιάν σου, καὶ τρέ-
μω δταν στοχάζομαι τί κακὸ σου ἔκαμε δ
δισταγμός. Συγχώρισε με, σὲ παρακαλῶ πον-
λάκι μον, πον δέν σου ἔγραψα πρωτίτερα, δέν
ητονε δη σχληροσύνη — καθῶς τὸ λέγεις — μήτε
δη ἀλησμόρησις διὰ καλὸ τὸ ἔκαμα. Ιξενόρεις
πᾶς οὲ ἀγαπάω καὶ πᾶς θὰ σὲ ἀγαπήσω
ῶς τὸν θάρατόν μον. Θὰ δουλεύσω ἀκόμη καὶ
θά σου γράψω γλίγορα πάλιν. Ἐκπίζω νὰ ἔχω
γράμματα ἀπὸ λόγου σου πον εἶναι δη μία εν-
γαρίστησις τῆς ζωῆς μον νὰ τὰ λάβω.

*O δυστυχισμένος σου
Ἐνρευ Οὐίττινγτον.*

"Ελαβα τοία ἀπὸ τὰ γράμματά σου καὶ δύω
ἀπὸ τὸν κύριον Ρεβελάκη λείπων τὰ ἄλλα.

Σοῦ λέγω πάλιν πῶς εὐθὺς ἀπὸ τὸν θά-

Μαριάννα (;) Μητρά Μακροή (Κεροχροαίον ίατροῦ)
(θυγάτιρα τοῦ Ἀθηναίου Μωνόκην)

Θεοδόσιος Φρ. Βιταλής	(Θυγατήριο)	Μαρία	(Σύζυγος Μαρούν) (Φραγκοφ.)	(Σύζυγος Παύλου Π. Ρεβελάζην) (Σύζυγος Κοροναρίου νεονεοτέρου)	Πανούσιος (Μαρούν θεοφίλης τῆς Τιγκίαν Βατίστα, Αθηναίου)
Σύζυγος Σ. Σ. Ζηγούν	εξ Σ. Ζηγούν	Μαριάννα (Νορμανία)	(απερθίων αγριού)	(σύζυγος Ν. Καραρέδου Ζαχαρίου διάδοχην)	Αλκασερίδην Κ. Ηλιάδην
		Πανούσια (Δ. Βιταλή)	(απερθίων Δ. Βιταλή)	Παλάτιον (σύζυγος Ι. Πλεού) μηνενθής τῆς Μαριάννας Πολεύον	Θηρεσία (σύζυγος Κ. Φρεσούτουν)

νατον τοῦ πατρός μον τὸ χέρι μοῦ εἶναι ἔδικό σου. Τότες θὰ ἔχω ἀπὸ ταῖς παράδεις τον ποὺ ζῶντας δὲν μοῦ δίνει καὶ τότες θὲ ταῖς μετέχω μαζὶ μὲ τὴν Μαριάνναν μον. Μὰ μὴν λοιπὸν δὲ πικρανθῆς μὰ νὰ ὀφῆσῃς ἀν μάγαπάης τὴν λύπην σου καὶ νὰ κοιτάσῃς ὁσάν εἶγω μὲ εὐχαρίστησιν εἰς τὸν μέλλοντα καιρούν. Ἰξενόης νὰ γράφω τὴν ἀκοιβήση σου γλώσσα μὲ πολλὴν δυσχολίαν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἥμπορω νὰ σοῦ εἴπω δὲ ποῦ θέλω διὰ νὰ σὲ παρηγορήσω. Μόνον ἀν μοῦ πιστεύεις, ποῦ ἐλπίζω θὰ μοὺ πιστεύῃς, φθάνει δι τι λέγω νὰ σὲ παρηγορήσῃ. Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἴδιος Οντιτυγτον ποὺ ἐκέρδησα τὴν καρδιάν σου εἰς τὴν Χασιάν, εἰς τὸ Γιψέλι καὶ εἰς τὸν Πειραιῶν καὶ νὰ μὴν φοβᾶσαι ἀλλαγὴν εἰς λόγο μον. "Οταν ζῆσω θὰ μὲ εἰδῆς καμμίαν ἡμέραν εἰς τὴν πόρταν σου καὶ ἔως τότες θὲ γράψω συχνά. Καφετερεῦω τὸ ἐρχόμενον σου γράμμα ἀνυπομονῶς. Ἀφησα τὸ σπῆτη τοῦ πατρός μον, καθὼς ἥθελα, καὶ δουλεύω νὰ κάμω παράδεις. Νὰ γράφης, σὲ παρακαλῶ, συχνά. Προσκυνήματα εἰς τὴν Νερέ καὶ εἰς ταῖς ἀδελφαῖς σου, εἰς τὸν Κ. Ρεβελάκη καὶ εἰς δλον.

δ ἔδικός σου
"Ἐνεψ Οντιτυγτον.

Στέλνω τοῦτο τὸ γράμμα μὲ ἔνα καράβι, τὸ ἴδιο ποῦ ἔφερε τὸν Μούσιον Γόττ εἰς τὴν Ελλάδα καὶ ποῦ μισεύει μεθαύριον.

Περὶ τῆς ἐν Ἀθηναίς οἰκογενείας ταύτης Μακρῆ, διακρινομένης δχι μόνον ἐπὶ καλλονῆ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ νοημοσύνη καὶ ἀρετῇ, δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τὰς ἔχῆς ἀσφαλεῖς πληροφορίας

Ἡ Ἀθηναία Μαριάννα Μουρίκη ἐγένετο σύνγονος τοῦ Κεροχροαίον ίατροῦ Μηνᾶ Μακρῆ, δστις εἶδε καὶ ἡράσθη αὐτὴν κατά τινα ίατρικὴν ἐπίσκεψιν. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀπέθανε νέος ἔτι, κατέλιπε δὲ πέντε θυγατέρας καὶ ἔνα νιόν.

Ο νιός Προκόπιος Μακρῆς ἐγένετο ὑποπρόξενος τῆς Ἀγγλίας ἐν Ἀθηναίαις καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Ἀθηναίαν κόρην Ταρσίαν Βατίστα. Καὶ οὗτος ἀπέθανε νεώτατος, ἀσθενήσας εἰς ἐκδρομὴν τινὰ μετὰ Περιηγητῶν ή δὲ μήτηρ του, κατὰ τοὺς Περιηγητάς, τόσον πολὺ καὶ διαρκῶς τὸν ἔκλαιεν, ὥστε ἥρχισε τοῦτο νὰ τοὺς ἐνοχλῇ.

Ἐκ τῶν πέντε θυγατέρων του, χάριν συντομίας μηνημονεύομεν μόνον τὴν Θεοδώραν, ἣν πολὺ ἔξετίμα ὁ Βύρων καὶ τὴν συνεβουλεύετο

Ταῦτα ἐγένοντο ἀφορμὴ, δπως μείνη ἡ Μαριάννα Βιτάλη ἄγαμος.

Ο Προκόπιος Μακρῆς κατέλιπε τὰς τρεῖς θυγατέρας, ἃς γνωρίζομεν ἡδη ἐπαρκῶς.

Αὗται ὑπῆρξαν καὶ μέλη τῆς ἐν Ἀθηναίς Φιλομούσου Εταιρείας καὶ αἱ μὲν δύο σημειούνται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν μελῶν τοῦ 1814 ὡς ἔξης: «*Αλιατερίνα Μακρὺν ἡ ἐξ Ἀθηνῶν· Θηρεσία Μακρὺν ἡ ἐξ Ἀθηνῶν·*» ἡ δὲ τρίτη: «*Μαριάννα Μακρὺν ἡ Ἄττικη·*»

Καὶ αἱ τρεῖς ὑπανδρεύμησαν κατόπιν ἡ 1η Μαριάννα, τὸν Ζακάνθιον διπλαρχηγὸν Νικόλαον Καρκανίδην, ἡ Αἰκατερίνη, τὸν Ἀθηναίον διοχαιολόγον Κυριάκον Πιττάκην καὶ ἡ Θηρεσία τὸν Ἀγγλον γραμματέα τοῦ Αρμανσπεργ Πάκωβον Μπλάκ.

Ἡ Θηρεσία διηγεῖτο δτι, δτε δ σύζυγός της ὑποπρόξενος τῆς Ἀγγλίας ἐν Μεσολογγίῳ καὶ διέμενε καὶ αὐτὴ ἐκεῖ, ἔβλεπε συνεχῶς καὶ ἐπὶ πολὺ καθ' ὑπνους τὸν Βύρωνα, ἐμφανιζόμενον δργίλον καὶ σύροντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς κόμης. Καὶ διέμεινεν ἐφ' ἵκανὸν χρόνον ἐν Μεσολογγίῳ ὑφισταμένη αὐτὸ τὸ μαρτύριον. δὲ δὲ σύζυγός της Μπλάκ ἀπεβίωσεν ἐκεῖ.

Ἐκτοτε δ Βύρων δὲν ἐνεφανίσθη πλέον εἰς αὐτὴν! . . .

**

Ἡδη, κατέχοντες τὰς σχετικὰς πληροφορίας, δυνάμενα νὰ σχηματίσωμεν τὸ οἰκογενειακὸν δένδρον τῆς Κόρης τῶν Ἀθηνῶν Θηρεσίας Μακρῆ, ἀφοῦ τόσα ἐγχράφησαν καὶ θὰ γράφωνται δι' αὐτὴν καὶ πάντοτε σχεδὸν ἀνακριβῶς ἔξετέμησαν τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν οἰκογενειάν της ἀλλως τε δικαιοῦται πρὸς τοῦτο, ἀφοῦ καθ' ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἀνεκρήγθη ὡς ποικιλήπισσα τῆς καλλονῆς.

Τὸ δένδρον τοῦτο ἀφιεροῦμεν εἰς τὴν Κόρην τῆς Κόρης τῶν Ἀθηνῶν, δεσποινίδα Καρολίναν Μπλάκ.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

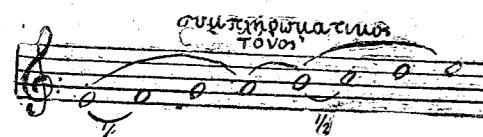

Μαριάννα Μακρῆ

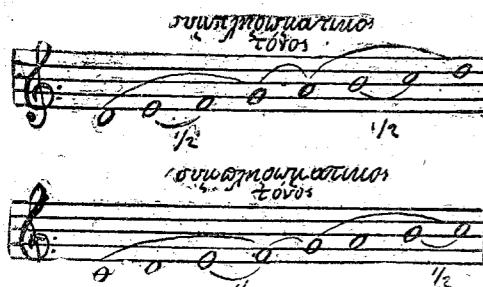
Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ*

Εκάστη διατονική κλίμαξ τῶν ἀρχαίων ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο καθαρὰς τετάρτας καὶ ἕνα συμπληρωματικὸν τόνον. Ἡ καθαρὰ τετάρτη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τόνους καὶ ἕνα ἡμιτόνιον. Ἀναλόγως τῆς θέσεως τὴν δοπίαν κατέχει τὸ ἡμιτόνιον αὕτη προσλαμβάνει τρεῖς μορφὰς διαφόρους, αἱ δοπίαι δοῖς οὖν τρία εἶδοι αὐτῆς. Ἡ καθαρὰ τετάρτη τοῦ πρώτου εἰδούς φέρει τὸ ἡμιτόνιον εἰς τὴν βάσιν, τοῦ δευτέρου, εἰς τὸ ἄκρον, καὶ τοῦ τρίτου, εἰς τὸ κέντρον.

Ἡ διατονικὴ κλίμαξ, ὡς εἶπα, ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο καθαρὰς τετάρτας καὶ ἕνα συμπληρωματικὸν τόνον.

Ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς τετάρτης ἐκπηγᾶς οὖν τρεῖς κλίμακες δημιουργοί, τῶν δοπίων ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἐκτεθεῖσα, αἱ δὲ δύο ἄλλαι, αἱ ἔξις.

Ἐὰν συνδεθῇ ὁ συμπληρωματικὸς τόνος μὲ τὴν κατωτέραν τῆς κλίμακος τετάρτην, ἡ μὲ τὴν ἀνωτέραν, εἰμπορεῖ νὰ διαιρεθῇ ἡ κλίμαξ εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην ἢ εἰς τετάρτην καὶ πέμπτην.

Ἀν διαιρεθῇ εἰς τετάρτην καὶ πέμπτην

* Ιδε σελ. 82.

καὶ ἀναστραφῇ συμμετρικῶς ἡ τάξις τῆς διαδοχῆς τῆς τετάρτης καὶ πέμπτης εἰς καθεμίαν ἀπὸ τὰς κλίμακας αὐτάς, παράγονται ἄλλαι τρεῖς κλίμακες, διηρημέναι εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην, αἱ ἔξις (α^η) la si do re mí fa sol la. (β^η) sol la si do ré mi fa sol. (γ^η) fa sol la si do re mi fa. (Σημειώνω μὲ μίαν δεῖται τὴν κατατομὴν εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην).

Ωστε ἔχομεν τώρα εἴς κλίμακας, αἱ τρεῖς τελευταῖαι τῶν δοπίων παράγονται ἀπὸ τὰς πρώτας.

Ἄν θεωρήσωμεν τώρα τὰς τρεῖς πρώτας, δημιουργούς, διηρημένας εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην, θὰ ἔχωμεν τρεῖς ἄλλας κλίμακας δομοίς δι' ὅσον ἀφορᾶ τὴν σύνθεσιν τῶν διαστημάτων, διαφερούσας διμοίς εἰς τὴν κατατομὴν τῆς ὄγδοης. Τῶν τριῶν αὗτῶν κλιμάκων, ἀναστρέψωμεν συμμετρικῶς πάλιν τὴν τάξιν τῆς διαδοχῆς τῆς πέμπτης καὶ τετάρτης, παράγομεν ἄλλας τρεῖς, τὰς ἔξις (α^η) si do re mí fa sol la si (β^η) la si do ré mi fa sol. (γ^η) sol la si do re mi fa sol.

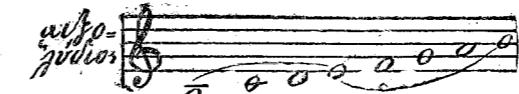
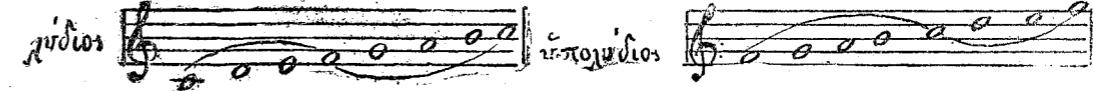
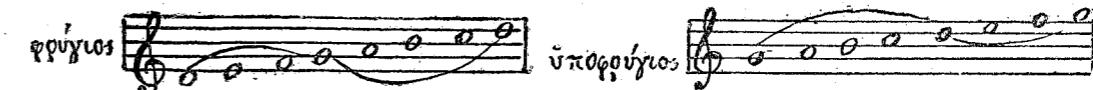
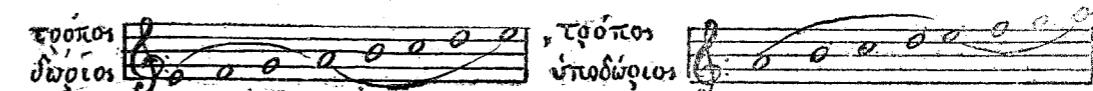
Ωστε ἐκ τῶν τριῶν πρώτων δημιουργῶν κλιμάκων, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων παραγμένων, δώδεκα κλίμακες εἰμπορεῖ νὰ ἀποτελεσθοῦν.

Ἐκ τούτων, ἐπτὰ συνηθίζοντο εἰς τὴν ἀρχαίαν μουσικήν, αἱ δοπίαι ὥριζαν καὶ ἐπτὰ τρόπους, τὸν δώριον, ὑποδάριον, τὸν φρύγιον, ὑποφρύγιον, τὸν λύδιον, ὑπολύδιον, καὶ τὸν μιξολύδιον.

Τὸν δώριον, φρύγιον καὶ λύδιον τρόπον, τὸν ἀντιπροσωπεύον αἱ τρεῖς πρώται δημιουργοὶ κλίμακες, διηρημέναι εἰς τετάρτην καὶ πέμπτην. Εἰς τὸν δώριον ἡ τετάρτη εἶναι τοῦ πρώτου εἰδούς, εἰς τὸν φρύγιον τοῦ τρίτου, καὶ εἰς τὸν λύδιον τοῦ δευτέρου. Οἱ ὑποδάριος, ὑποφρύγιος καὶ ὑπολύδιος τρόπος, τὸν δοπίον αἱ κλίμακες διαιροῦνται εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην, ἐκπηγάζει ἀπὸ τὰς τρεῖς πρώτας δημιουργούς κλίμακας, ἐκ τῆς συμμετρικῆς ἀναστροφῆς τῆς τάξεως τῆς διαδοχῆς τῆς τετάρτης καὶ πέμπτης. Οἱ μιξολύδιοι, ἐκ τῆς συμμετρικῆς ἀναστροφῆς τῆς

τάξεως τῆς διαδοχῆς τῆς πέμπτης καὶ τετάρτης τοῦ δωρίου τρόπου, ἣν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ κλίμαξ ἀπὸ τῆς δοπίας ἐκπηγάζει οὕτος διαιρεῖται εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην. Ἐκ τῶν

που, εἰμπορεῖ νὰ παρομοιωθῇ μὲ τὴν μείζονα εὐρωπαϊκὴν κλίμακα, ἣν ἀντὶ si φυσικοῦ, εἰς τὴν τετάρτην βαθμίδα τεθῇ τὸ si bemol, διπερ μας εἶναι δεδομένον ἀπὸ τὸ συνεξεγ-

δώδεκα ἀρχαίων κλιμάκων (αἱ ἐπτὰ τῶν δοπίων, ὡς εἶπα, συνηθίζοντο), ἔξαγεται ἡ ἔξις ἀρχή. — Αἱ κλίμακες αἱ διαιρούμεναι εἰς τετάρτην καὶ πέμπτην (διαιρεσις καλούμενη ἀριθμητική), αἱ φέρουσαι δηλαδὴ τὴν τετάρτην εἰς τὴν βάσιν τῆς ὄγδοης, ἐπέχουν τόπον δεσποζούσης (dominante). Αἱ δὲ διαιρούμεναι εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην (διαιρεσις καλούμενη ἀρμονική), αἱ φέρουσαι δηλαδὴ τὴν τετάρτην εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὄγδοης ἐπέχουν τόπον τονικῆς (tonica).

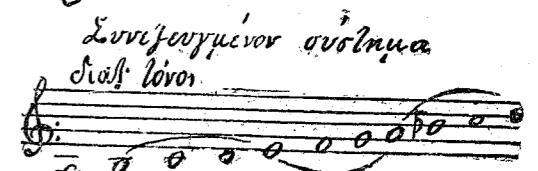
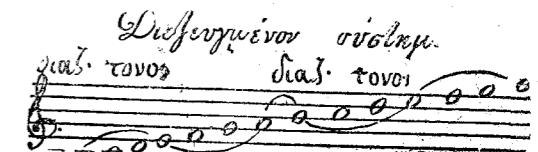
Ολαι αἱ κλίμακες δύνανται νὰ διαιρεθοῦν ἀριθμητικῶς καὶ ἀρμονικῶς, ἐκτὸς δύο. — Η κλίμαξ ἡ ἀρχή οὖσα ἀπὸ si (μιξολύδιος τρόπος), δὲν εἰμπορεῖ νὰ διαιρεθῇ παρὰ μόνον εἰς τετάρτην καὶ πέμπτην καθότι τὸ si-fa δὲν ἀποτελεῖ μίαν καθαρὰν πέμπτην.. Ἡ κλίμαξ ἡ ἀρχή οὖσα ἀπὸ τὸ fa (ὑπολύδιος τρόπος), δὲν εἰμπορεῖ νὰ διαιρεθῇ παρὰ μόνον εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην, καθότι fa-si δὲν ἀποτελεῖ μίαν καθαρὰν τετάρτην.

**

Σχετίζοντες τώρα τὰς ἀρχαίας κλίμακας μὲ τὰς συγχρόνους εὐρωπαϊκὰς εὑρίσκομεν πολλὰς συγγενείας.

Ἡ ὑπολυδία κλίμαξ τοῦ ὑπολύδιου τρό-

μένον καὶ διεξευγμένον σύστημα τῶν ἀρχαίων, τοῦ δοπίου ἡ ἔνωσις ἀπετέλει τὸ ἀναλογίων σύστημα.

Τὰ δύο αὗτὰ συστήματα, διαφέρουν μεταξὺ των εἰς τοῦτο. — Εἰς τὸ συνεξεγμένον, τὸ ἀνώτερον τετράχορδον* βασίζεται ἐπὶ τοῦ λατού τελευταῖου φύλλου τοῦ προηγουμένου τετραχόρδου. Εἰς τὸ διεξευγμένον τὰ δύο τετράχορδα, τοποθετημένα εἰς τὸ κέντρον τῆς κλίμακος, χωρίζονται ἀπὸ ἓνα διάστημα τόνου λα, si.

(*) Οἱ ἀρχαῖοι ὡγόμαξον τετράχορδον τὴν τετάρτην τοῦ πρώτου εἰδούς τὴν ἔχουσαν τὸ ἡμιτόνιον εἰς τὴν

Τὸ ἀναλλοίωτον σύστημα, ἐνώνει τὰ δύο χαρακτηριστικὰ τετράχορδα τοῦ συνεξενγμένου καὶ διεξενγμένου συστήματος.

Ἐνστηματαγγούμετον

“Ωστε ἡ ὑπολύδιος κλίμαξ τοῦ ὑπολυδίου τρόπου εἰς τὸ συνεξενγμένον σύστημα, μᾶς δίδει τὴν μεῖζονα εὐρωπαϊκὴν κλίμακαν.

Δὲν πρέπει νὰ συγχυθῇ ἡ λυδία κλίμαξ (ἄνευ τοῦ *si bemol*), μετὰ τῆς μεῖζονος εὐρωπαϊκῆς, καθότι ἡ λυδία συγκαταλέγεται εἰς τὰς κλίμακας τὰς διηγημένας εἰς τετάρτην καὶ πέμπτην, αἱ δοποὶ αἱρέχουν ἀπὸ μίαν δεσπόζουσαν, ἐνῷ ἡ μεῖζων εὐρωπαϊκή, εἰς τὰς κλίμακας τὰς διηγημένας εἰς πέμπτην καὶ τετάρτην, αἱ δοποὶ αἱρέχουν ἀπὸ μίαν τοινήν.

Ἐκεῖ ὅπου κυρίως διαφέρουν αἱ κλίμακες τῶν ἀρχαίων ἀπὸ τὰς σημερινὰς εὐρωπαϊκάς, εἶναι εἰς τὴν ἔβδομην βαθμίδα πρὸς τὴν διδόην. Εἰς τὰς τελευταῖς μεταξὺ ἔβδομης καὶ διγδόνης μεσολαβεῖ πάντοτε ἡμιτόνιον, ἐνῷ εἰς τὰς ἀρχαίας, τόνος, ἐκτὸς τῆς λυδίας καὶ ὑπολυδίου κλίμακος, ἡ δοποὶα φυσικῶς φέρει ἡμιτόνιον. Ἐπὶ τῆς ἔβδομης (εὐαισθήτου), βασίζουν οἱ εὐρωπαῖοι κυρίως τὸ σύστημα τῶν μετατροπῶν (modulazioni). Εἰς τὴν ἀκοήν μας δὲ τὴν συντημούμενην εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικήν, εἶναι δύσκολον χωρὶς τὴν εὐαισθήτον ἡ αἰσθησις τῆς μετατροπῆς ἐν ἡ περιπτώσει, καλλιεργοῦντες τὴν δημοτικὴν μελωδίαν μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴν πολυφωνίαν, μεταχειρίζομεθα τὴν συχνὴν μετατροπίαν ἡ δοποὶα συναντᾶται, εἰς τοὺς εὐρωπαίους. Μὲ τὴν καλλιεργειαν δημοτικὴν μελωδίαν εἰμπορεῖ νὰ ἰσχύσῃ.

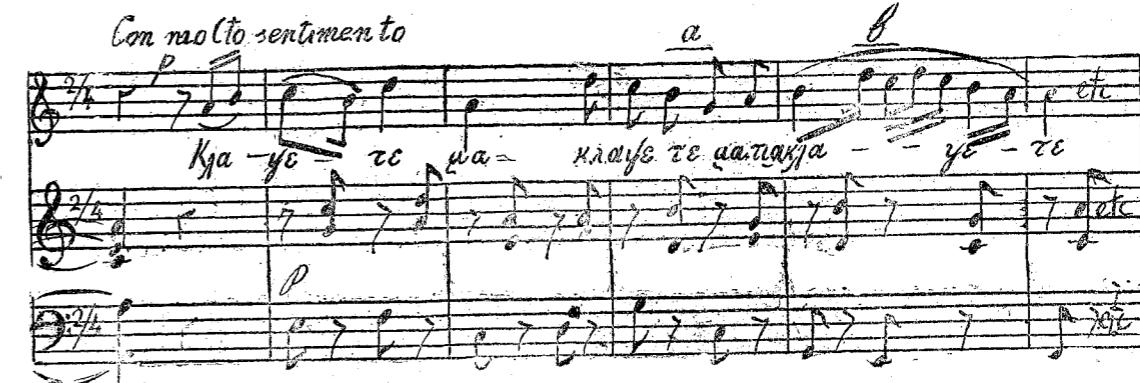
Ζήτημα δέ, θεωρεῖται ἀκόμη, ἣν ἡ εὐαισθήτος, πρέπει νὰ ἀπέχῃ ἐναν τόνον ἀπὸ τὴν διγδόνην τοινήν, διότι ὡς γνωστόν, ὁ ἔβδομος ἥχος, τῆς σειρᾶς τῶν ἀρμονικῶν φυσικῶν, τὸν δοποῖον ἀποδίδει μία χορδὴ ταυνούμενη ἢ ἔνας ἡχητικὸς σωλήν, τοῦ δοποίου διάσιμος φθόγγος νὰ εἴνει τὸ *do*, τῆς πρωτογενοῦς, διατονικῆς κλίμακος, εἶναι τὸ *si bemol*, τὸ δοποῖον ἀπέχει ἀπὸ τὴν διδόην ἐνα τόνον.

Ἡ οὕτως, ἡ ἄλλως δημοτικὴ, διατονικὴ κλίμακος, εἶναι τὴν ἀκοήν μας ἡ δοποὶα ἐσυνήθισε εἰς τὴν εὐαισθήτον,

ἡ ἔλλειψις αὐτῆς ἀπὸ τὰς πλείστας δημοτικάς μελωδίας, εἶναι ἡ μόνη σικόπελος, τὴν ὅποιαν δημοτικήν εἰμπορεῖ νὰ ὑπερηφάνησῃ ὁ συνθέτης

μενα, οὔτε εἰς τὴν *battuta* αὐτήν, ἡ δοποὶα δημοτική δὲν λαμβάνεται μὲ ἄλλην ἀρμονικὴν ἀντίληψιν, ἀν συλλογισμῇ κανεὶς τὴν ἔλξιν τῆς *battuta b*, ἡ δοποὶα δὲν εἰμπορεῖ, εἰς τὴν εἶναι δεδομένη πρὸς ἀρμονίσιν μία μελωδία τοιούτου ποιοῦ, νέου, πρέπει ἡ μελωδία νὰ δρίσῃ τὴν ἐκφρασιν εἰς τὴν ἀρμονίαν, καὶ ὅχι ἡ τελευταία, τὴν ἐκφρασιν εἰς τὴν μελω-

Con molto sentimento

ἀρχὴν παρὰ νὰ ἐγγίξῃ τὸν τόνον *sol maggiore*.

Ἐνισχύει τὴν αἰσθησιν τοῦ τόνου *sol maggiore* εἰς τὴν *battuta a* καὶ ὁ μεταβατικὸς εἰς τὴν ἀντίστηξιν φθόγγος *la* τῆς μελωδίας, ὁ δοποῖος μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους φθόγγους τῆς ἀρμονίας δίδει τὴν ἴδεαν τῆς συγχορδίας *dissonante 3, 5, 7*, ἐπὶ τῆς δευτέρας βαθμίδος τοῦ *sol maggiore*, τῆς δοποὶας μία ἀναστροφὴ δίδει τὴν συνήθη ἀρμονίαν τῆς τετάρτης βαθμίδος τῶν εὐρωπαϊκῶν κλίμακων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς *regola dell' ottava*, συνοδευούμενην μὲ 3, 5, 6.

Ἡ δεδομένη δημοτικὴ μελωδία τῶν δύο αὐτῶν *battute* φέρει μαζὶ τῆς δόλων τὸν χαρακτῆρα τοῦ *la minore*, καίτοι ἐγγίζει τὸ *sol* φυσικὸν τὸ δοποῖον διὰ Ducoudray μεταβάλλει εἰς τοινήν τοῦ *sol maggiore*. Δὲν ἀποκλείω βέβαια τὰς *considerazioni armoniche* εἰς τὴν ἀρμονίαν, ἀπὸ τὰς δοποὶας ἔξαρταται κατὰ πολὺ διάστημα, τὸ *mi*, 3, 5, ἡ δοποὶα ἀντιπρο-

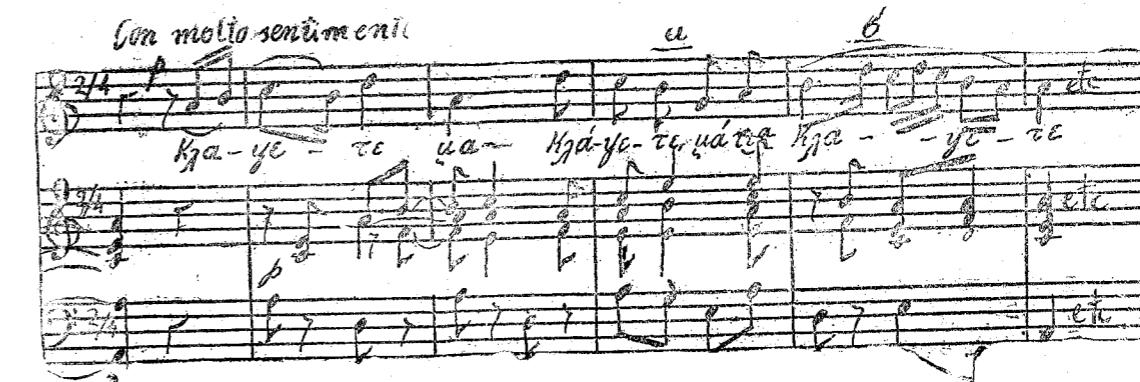
δίαν, αἱ δὲ *considerazioni armoniche* νὰ γίνουν εἰς τρόπον ὡστε νὰ μὴ νοθεύεται ὁ χαρακτὴρ τῆς δεδομένης μελωδίας, διπος μονομοντέται ὅτι συμβαίνει εἰς τὰς δύο αὐτὰς *battute*.

Ο Ducoudray, ὁ δοποῖος ἄλλως τε γενικῶς μὲ ἀκριβῆ αἰσθησιν, λεπτότητα καὶ κάριν ἀρμονίζει τὰς μελωδίας τῆς συλλογῆς του, ἐνίστε, ὅχι συχνά, νομίζω ὅτι περιπτίπει εἰς τὴν *νόθευσιν* αὐτήν.

Θὰ τολμήσω νὰ παρουσιάσω τὴν μελωδίαν αὐτήν μὲ ἴδικήν μου ἀρμονίαν, προσπαθῶν, δισον τὸ δυνατόν, νὰ ὑπηρετήσω τὸν χαρακτῆρα τῆς

Εἰς τὴν *battuta a*, ὡς παρατηρεῖται ὁ φθόγγος *sol* τοῦ *basso* τῆς ἀρμονίας δὲν φέρει *diesis*, ὡς ἔβδομη κατιοῦσα βαθμὺς τῆς ἐλάσσονος κλίμακος, ἡ δοποὶα εἰς τοὺς εὐρωπαίους εἰμπορεῖ νὰ εἴνει καὶ φυσική. Η ἀρμονία ἡ συνοδεύουσα τὸ *sol*, 3, 6, καὶ ἡ ἀμέσως ἐπομένη, τὸ *mi*, 3, 5, ἡ δοποὶα ἀντιπρο-

Con molto sentimento

σωπεύει μίαν διάφορον διάθεσιν τῶν μερῶν τῆς πρώτης μὲ τὸν βάσιμον φθόγγον τὸ *mi*, μᾶς δίδει διὰ μίαν στιγμὴν τὸν τύπον καὶ μᾶς γεννᾷ τὴν αἰσθησιν τοῦ τόνου *mi minore*, καίτοι θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ ἡκούετο πρότερον ἔνα *re diesis*, διὰ νὰ εἴχομεν τὴν πλήρη αἰσθησιν τῆς μετατροπίας εἰς *mi*, ἢν ἐπρόκειτο νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸν τόνον αὐτόν. Τοῦ *mi minore* (συγγενοῦς τόνου τοῦ *la minore*) τοῦ δποίουν ἐγγίζω μόνον τὴν 1, 3, 5, εἶνε ὡς νὰ ἥγγιζα τὴν 1, 3, 5, τοῦ δωρίου τρόπου, τοῦ εὑρισκομένου μίαν τετάρτην ὑποκάτω τοῦ *la minore* μετὰ τοῦ δποίουν συνδέεται ὡς δε- σπόζουσα πρὸς τονικήν.

‘Ως ἐκ τούτου τὸ sol τῆς μελῳδίας, πρὸς τὸ ἐπόμενον la, μὲ τὴν ἀρμονίαν ποῦ τὸ συνοδεύει, δὲν χάνει, νομίζω, τὴν ἔκφρασιν μιᾶς ἑβδόμης πρὸς τὴν ὁγδόην τοῦ ὑποδωρίου τρόπου.

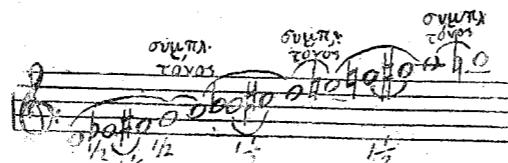
Εἰς τὴν ἀρμονίαν ποῦ συνοδεύει τὴν bat-tuta b, γίνεται μία πλαγία πτῶσις, πρὸς ἀπο-φυγὴν τῆς εὐαισθήτου sol diesis, τὴν δόποιάν θὰ ἔφερε μεθ' ἐαυτῆς ἄλλη τις πτῶσις ἢ ἐγί-νετο. Τὴν πλαγίαν αὐτὴν πτῶσιν, ἡ δόποια γί-νεται εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς συνοδευούσης ἀρμονίας, τὴν συνοδεύων μὲ τὴν βάσιμον τῆς δεσποζόυσης, ἐπαναλαμβανομένην, τὴν δόποιαν μεταχειρίζομαι ὡς pedale. Ός παρατηρεῖται, ἡ μουσικὴ φράσις λήγει εἰς la minore, ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ μελῳδία, ἐνῷ ὁ Ducoudray κάμνει νὰ λήγῃ ἡ ἀρμονία εἰς fa maggiore.

Είνε άναγκή δύναμις νὰ εἰπώ ότι εἰς τὴν συνοδείαν ἡ χρῆσις τῆς εὐαισθήσεως κατά τὸ εὐδωριαῖκὸν σύστημα δὲν πρέπει καὶ νὰ καταργηθῇ, διότι τουτοῦ θὰ ἔφερε μονοτονίαν εἰς τὴν ἀρμονίαν, καὶ διότι ὅχι πάντοτε αὕτη εἰμιτορεῖ νὰ νοθευθῇ τὸν χραστήρα τῆς μελῳδίας. Φέρω τὸν ἔξης κανόνα — “Οταν δὲ ἔβδομος φθόγγος τῆς κλίμακος εἰς τὴν διποίαν συνετέθη μία μελῳδία, εὑδρίσκεται εἰς τὸ canto νὰ συνοδευθῇ διὰ τῆς ἀρμονίας εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ νοθευθῇ δὲ χραστήρα του. (“Οπως ἐπεχειρήσα νὰ κάμω ἐγὼ εἰς τὴν battuta a). Νὰ μὴ γίνουν δηλαδὴ ἀρμονικαὶ considerazioni οἵ διποίαι νὰ τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν τόνον εἰς τὸν διποίον ἀνήκει. ”Οταν δὲ ἡ ἀνάγκη τῆς εὐαισθήσεως συναντᾶται εἰς τὴν ἀρμονικὴν συνοδείαν ἐνῷ ἡ μελῳδία δὲν φέρει αὐτὴν, τότε εἰμιτορεῖ ἡ ἀρμονία νὰ κάμη χρῆσιν τῆς εὐαισθήσεως κατά τὸ εὐδωριαῖκὸν σύστημα, ὅταν θεωρηθῇ ἀνάγκη νὰ γίνῃ τοῦτο, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ κίνδυνος νὰ νοθευθῇ ἡ μελῳδία.

Εἰς τὴν battuta b π. χ. εἰμποροῦσε νὰ τεθῆ,
νομίζω, εἰς τὸ ἀρμονικὸν ὑποβάσταγμα ἡ πτῶ-
σις 4, 6 καὶ 3, 5 εἰς τὸ τέλος, μὲ τὸ sol diesis,
χωρὶς νὰ νοθευθῇ δὲ χαρακτήρι τῆς μελῳδίας.
Δὲν τὸν ἔθεσα, μεταχειρισθὲν τὴν πλαγίαν
πτῶσιν. διότι εἰς τὴν μελῳδίαν ὑπάρχει τὸ
διάστημα re-la, τὸ δποῖον ἀκούεται εἰς τὴν
δευτέραν battuta καὶ τὸ δποῖον δρίζει μίαν
πλαγίαν πτῶσιν.

Τὴν ὑπαρξίν τῆς εὐαισθήτου τὴν εὑρίσκομεν εἰς τὴν ἀνατολικὴν χρωματικὴν αἱλίμανα, ἡ δούλα συναντᾶται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν βυζαντινὴν μουσικὴν καὶ εἰς πολλὰς δημοτικὰς ἀνατολιτικὰς καὶ Ἑλληνικὰς μελωδίας.

Ἡ ἀνατολικὴ χρωματικὴ κλίμαξ ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν διαδοχὴν χρωματικῶν τεταρτῶν (*), δύοισιν μεταξύ των, καὶ διηρημένων ἀπὸ ἑναὶ συμπληρωματικὸν τόνον.

Ἡ βάσις ἐκάστης τετάρτης γίνεται ἡ βάσις μιᾶς ὁγδόης ἀποτελουμένης ἀπὸ δύο τετάρτας διηρημένας ἀπὸ ἕναν συμπληρωματικὸν τόνον. Εἰς κάθε δὲ ὁγδόην ἡ τετάρτη πρόπει νὰ εἶνε εἰς τὴν βάσιν, καὶ ἡ πέμπτη (δι συμπληρωματικὸς τόνος ἐνούμενος μὲ τὴν τετάρτην) εἰς τὸ ἄκρον μέρος. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ κλίμαξ ἡ περιεχομένη εἰς τὰ δρια μιᾶς ὁγδόης ἀρχίζει μὲ μίαν δεσπόζουσαν. Ἡ τρίτη βαθμὸς τῆς χρωματικῆς τετάρτης, ὡς παραπτεῖται, ἔπειχε τόπον τῆς εὐαισθήτου τῶν εὐφωνικῶν κλιμάκων ὡς ἀπέχουσα ἀπὸ τὴν τετάρτην βαθμίδα, ὡς ἀπὸ μίαν τονικὴν, ἐν ἡμιτόνιον. Ἡ ἐλάσσων εὐφωνικὴ κλίμαξ διαφέρει ἀπὸ τὴν χρωματικὴν ἀνατολικὴν εἰς τὸ ὅτι, ἡ τελευταία ἔχει τὴν τετάρτην εἰς τὴν βάσιν τῆς ὁγδόης, ἀρχίζουσα μὲ μίαν δεσπόζουσαν, ἐνῷ ἡ πρώτη, ἔχουσα τὴν πέμπτην εἰς τὴν βάσιν τῆς ὁγδόης, ἀρχίζει μὲ μίαν τονικὴν. Σχετίζεται ὅμως μὲ τὴν ὑποδώριον κλίμακα, ἀπὸ τῆς δυοῖς δὲν διαφέρει παρὰ μόνον διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς εὐαισθήτου.

“Υπάρχουν εις τὴν Ἀνατολὴν μελῳδίαι συντεθειμέναι μὲ κλίμακας ἀποτελουμένας ἀπὸ

(*) Ή χρωματική τετάρτη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἡμιτόνα χωρισμένα ἀπὸ ἔνα τοπικιτόνων.

τὴν ἔνωσιν τεταρτῶν ποῦ ἀνήκουν εἰς τρόπους
ἢ εἰς γένη διαφορετικά. Ἡ ἐλάσσων κλῆμαξ τῶν
εὐρωπαίων ἀνήκει εἰς τὸ μικτὸν αὐτὸν εἶδος.

Πλεῖσται δοι αἱλαι σχέδεις εἰμπορεῖ νὰ
ὑπάρξουν μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν κλιμάκων
καὶ τῶν ἀρχαίων, τὰς δύοις ἐναπόκειται εἰς
τὸν φιλόπονον μελετητὴν νὰ εῦρῃ.

Ἐγὼ ἐκθέσας συνοπτικῶς τὸ σύστημα τῶν ἀρχαίων κλιμάκων ἐπὶ τοῦ δποίου βασίζονται, ὡς εἶπα, καὶ αἱ σύγχρονοι δημοτικαὶ μελφδίαι^(*) καὶ σχετίσας αὐτὸ δῖσον τὸ δυνατὸν μὲ τὸ τε εὐ-
ρωπαϊκὸν, ἥμέλησα νὰ ἀποδεῖξω ὅτι δὲν εἶνε

(*) Ο Ducoudray ενδοήκεν εἰς τὴν περιοδειαν του ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα μελωδίας δημοτικὰς συντεθεμένας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνατολίκης χωματικῆς κλίμακος, τῶν 7 κατ' ἔξοχὴν συνευθυνένων τρόπων εἰς τοὺς ἀρχαίους καὶ τοῦ μικτοῦ εἴδους.

δύσκολον διὰ τὸν ἐπιχειροῦντα τὴν καλλιέργειαν τῶν δημοτικῶν μελῳδιῶν μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πολυφωνίας νὰ ἀποφύγῃ τὴν νόθευσιν τοῦ χαρακτῆρος των. Καὶ περὶ τούτου εἶμαι πεπεισμένος.

⁷Ἐν τέλει συνοψίζω μὲ δὲ λίγας λέξεις τὴν γενικὴν ἰδέαν ἡ ὅποια ἐπιτηγάζει ἀπὸ δὴ μου αὐτῆς τὴν μικρὰν μελέτην.

Τὸ ἐθνικώτερον, δημιουργικώτερον, ἀλληθινότερον ἔργον τὸ ὅποιον θὰ κάμουν οἱ "Ελληνες μουσουργοί εἶνε:

*Ἡ παλλιέργεια τῆς ἐλληνικῆς μελῳδίας
μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πολυνφωνίας, καὶ ἡ
τεχνικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς
ἀντιστίξεως καὶ τῆς fuga.*

Καὶ αὐτὴ θὰ εἶνε ἡ ἀληθινὴ ἐθνικὴ μουσικὴ τοῦ μέλλοντος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΕΑΤ

Θ A i Σ

Μυθιστόρημα ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασης Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΜΟΔΩΡΟΣ

Ἐγώ, Λούκιε, φρονῶ ὅτι κανέν τις θεός πολίτευμα δὲν ὑπάρχει, οὔτε εἶναι δύνατὸν νὰ ἐπενοήθῃ, ἀφ' οὗ οἱ Ἕλληνες, οἱ τόσον ἐπιδέξιοι, οἱ διοῖοι τόσα πρόγραμματα ἔφευρον, ἐπεξήτησαν τοῦτο εἰς μάτην. Μᾶς εἶνε ἀπηγόρευμένη πᾶσα σχετικὴ ἐλπίς. Ἐχομεν βέβαια σημεῖα ὅτι δι κόσμος προσεχῶς θὰ βυθισθῇ εἰς τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν βαρβαρότητα. Ἡτο πεπρωμένον, Λούκιε, νὰ παραστῶμεν εἰς τὴν φοιβερὰν ἀγωνίαν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐξ ὅλων τῶν ἵκανοποιήσεων τὰς διποίας παρέχει ἡ εὐφυΐα, ἡ ἐπιστήμη. ἡ ἀρετή, εἰς ήμᾶς ἀπομένει μόνη ἡ χαρὰ τοῦ νὰ βλέπωμεν ἔαυτοὺς θνήσκοντας.

KOTTAΣ

Τὸ ἀληθὲς εἶνε δτὶ δ λιμὸς τοῦ ὄχλου καὶ ἡ τόλμη τῶν βαρβάρων εἶνε πληγαὶ ἐπίφοβοι.

Μὲ καλὸν στόλον ὅμως, καλὸν στρατὸν καὶ πολλὰ χρήματα...

ΕΡΜΟΔΩΡΟΣ

Περιττὸν νὰ αὐταπατώμεθα. Ἡ ἐκπνέουσα αὐτοκρατορία παρέχει εἰς τοὺς βαρβάρους λείαν εὔκολον. Αἱ πόλεις, αἱ δοποῖαι ἔδημουσιν γῆθησαν ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ τὴν Λατινικὴν ὑπομονήν, θὰ καταστραφῶσι τάχιστα ἀπὸ ἔκφρονας ἀγρίους. Οὕτε τέχνη, οὕτε φιλοσοφία θὰ ὑπάρξουν πλέον ἐπὶ τῆς γῆς. Τὰ διμοιώματα τῶν θεῶν θὰ καταρριφθῶσιν ἐντὸς τῶν ναῶν καὶ ἐντὸς τῶν ψυχῶν καὶ ἡ νὺξ τοῦ πνεύματος καὶ ὁ θάνατος τοῦ κόσμου θὰ ἐπέλθουν. Πᾶς τῷ ὅντι νὰ πιστεύσῃ κανεὶς ὅτι οἱ Σαρμάται θὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ πνεύματος, ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ καλλιεργήσωσι ποτὲ φιλοσοφίαν καὶ μουσικήν, ὅτι οἱ Μαρκομάνες θὰ λατρεύσωσι ποτὲ τοὺς ἀθανάτους θεούς! Ὁχι, ὅχι τὸ πᾶν κλίνει καὶ καταρρέει. Ἡ γηραιὰ αὔτη Αἴγυπτος, ἡ δοποία

νπήρε τοῦ κόσμου ἡ κοιτίς, θὰ εἶνε καὶ δ τάφος του. Σέραπις, διθέδης τοῦ θανάτου, θὰ δεχθῇ τὰς τελευταίας τῶν ἀνθρώπων ψυσίας καὶ θὰ εῖμαι ἐγὼ ὁ ὑστατος λερεὺς τοῦ ὑστάτου θεοῦ.

Τὴν στιγμὴν ἔκεινην μία μορφὴ ἀλλόκοτος ἥγειρε τὸ παραπέτασμα καὶ οἱ συνδαιτυμόνες εἶδον παρουσιαζόμενον ἔμπροσθεν των ἐνθρωπον κοντὸν καὶ κυφὸν τοῦ ὅποιου ὑψοῦτο αἰχμηρὸν τὸ κρανίον. Ἡτο ἐνδεδυμένος, κατὰ τὸ ἀσιατικὸν ἥθος, κυανοῦν χιτῶνα καὶ, δύπως οἱ βάρβαροι, ἔφερεν εἰς τὰς κνήμας ἐρυθρὰς κηνημίδας μὲ χρυσοὺς ἀστερίσκους. Βλέπων αὐτὸν δι Παφνούτιος ἀνεγνώρισε Μάρκον τὸν Ἀριανὸν καὶ φοβούμενος μήτως ἔβλεπε τὸν κεραυνὸν πίπτοντα, ἐπροφύλαξε τὴν κεφαλήν του μὲ τὰς χειράς του καὶ ὠχρίσανεν ἐκ τρόμου. Τὸ θάρρος του τὸ ὅποιον δὲν εἶχον κατορθώσει νὰ κλονίσουν εἰς τὸ συμπόσιον ἔκεινο τῶν δαιμόνων, ὃντε τῶν εἰδωλολατρῶν αἱ βλασφημίαι οὔτε τῶν φιλοσόφων αἱ φοικάδεις πλάναι, τὸ κατώρθωσε μόνη ἡ ἐμφάνισις τοῦ αἰρετικοῦ. Ἡθέλησε νὰ φύγῃ ἀλλὰ τὸ βλέμμα του συνήντησε τὸ βλέμμα τῆς Θαΐδος καὶ ἥσθιανθη ἀμέσως ἕαυτὸν ἐνθαρρυνθίντα. Εἶχε διαγνώσει τὴν ψυχὴν τῆς ἐκλεκτῆς καὶ εἶχεν ἐννοήσει δι τὴν ἡδονὴν τὸν ψυχὴν τῆς θεοῦ. Ἡρπασε τότε ἐν ἀκρον τῆς συρμένης ὅπισθεν ἐσθῆτός της καὶ προσηγήθη νοερῶς εἰς τὸν Σωτῆρα Ἰησοῦν.

Κολακευτικὸς ψίθυρος ὑπεδέχθη τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀνθρώπου ἔκεινου, τὸν ὅποιον ὀνόμαζον Πλάτωνα τῶν Χριστιανῶν.

Ο Ἐρμόδωρος τοῦ διηγήσει πρῶτος.

— Εὐφραινόμεθα πάντες, ἐνδοξώτατε Μάρκε, βλέποντές σε μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἔρχομενον μάλιστα ἐπικαίρως. Ἐκ τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος γνωρίζομεν μόνον δι τη δημοσίως διδάσκεται ἐπειδὴ δύμως βεβαίως ἔνας φιλόσοφος δύπως σὺ δὲν δύναται νὰ σκέπτεται δι τη σκέπτεται καὶ δ ὅχλος, εἴμεθα περίεργοι νὰ ἀκούσωμεν τὴν γνώμην σου ἐπὶ τῶν κυριωτέρων μυστηρίων τῆς θρησκείας τὴν ὅποιαν πρεσβεύεις. Ο φίλτατος Ζηνοθέμης δι της, καθὼς γνωρίζεις, δρέγεται τὰ σύμβολα, ἥρωτησε πρὸ διλήγου τὸν ἐνδοξὸν Παφνούτιον περὶ τῶν βιβλίων τῶν Ιουδαίων. Άλλ δι Παφνούτιος δὲν ἀπήντησε διόλου καὶ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσσῃ ἀφ' οὐδὲν δένος μας ἀφιερώθη εἰς τὴν συγήν καὶ δ θεός του ἐσφράγισε τὴν γλῶσσάν του ἐν τῇ ἐρήμῳ. Σὺ δύμως, Μάρκε, δι της ἔλαβες τὸν λόγον εἰς τὰς συνόδους τῶν χριστιανῶν καὶ εἰς αὐτὰ

ἀκόμη τὰ συμβούλια τοῦ θείου Κωνσταντίνου δύνασαι, ἀν βούλεσαι, νὰ ἴκανοποιήσῃς τὴν περιέργειάν μας, ἀποκαλύπτων τὰς φιλοσοφικὰς ἀληθείας αἱ δόποια ἐνέχονται εἰς τῶν χριστιανῶν τοὺς μύθους. Ἡ πρώτη τῶν ἀληθειῶν τούτων δὲν εἶνε τάχα ἡ ὑπαρξίας ἐνδός καὶ μόνου Θεοῦ εἰς τὴν ὅποιαν καὶ ἐγὼ ἀκραδάντως πιστεύω;

ΜΑΡΚΟΣ

Ναί, σεβαστοὶ ἀδελφοί, πιστεύω εἰς ἔνα Θεόν ἄναρχον, αἰώνιον, ἀρχοντα τοῦ παντός.

ΝΙΚΙΑΣ

Γνωρίζομεν, Μάρκε, δι τὸν θεός ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, καὶ τοῦτο ὑπήρξε βεβαίως μέγα γεγονός διὰ τὴν ὑπαρξίαν του. Θὰ προϋποτῷχε βέβαια διλόκηρον αἰώνιότητα ποὺς ἡ ἀποφασίσῃ τὸ τοιοῦτο. Διὰ νὰ εἴμεθα μάλιστα δίκαιοι, παραδέχομαι δι τὴν ὑπέρ του ἡτο ἰδιαιτέρως πολύπλοκος, ἀφ' οὐδὲπετε νὰ μένῃ ἀδρανής, δύπως παραμείνῃ τέλειος, καὶ ἔπρεπεν ἐξ ἄλλου νὰ δοῦ, δύπως ἀποδεῖξῃ εἰς ἔαυτὸν τὴν ἰδίαν του ὑπαρξίαν. Μὲ βεβαιοῖς δι τὴν ἀπεφάσισε νὰ δράσῃ καὶ συγκατατίθεμαι νὰ σὲ πιστεύω, μολονότι τοῦτο εἶνε ἀσυγχώρητον σφάλμα ἐκ μέρους ἐνὸς τελείου Θεοῦ. Ἄλλα εἴπε μας, Μάρκε, μὲ τὶ τρόπον ἐδημιούργησε τὸν κόσμον;

ΜΑΡΚΟΣ

Ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι, ως δι Ερμόδωρος καὶ δ Ζηνοθέμης, χωρὶς νὰ εἶνε χριστιανοὶ κατέχουν τὰ στοιχεῖα τῆς γνώσεως, ἥξενδον δι τὸν θεός δὲν ἐδημιούργησε τὸν κόσμον ἀπευθείας, ἀλλὰ διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, δι οὐ τὰ πάντα ἐγένοντο.

ΕΡΜΟΔΩΡΟΣ

Ομιλεῖς ὁρῶς, δι Μάρκε, καὶ δι τοῦ αὐτὸς λατρεύεται ποικίλως ὑπὸ τὰ δύναμα τοῦ Ερμοῦ, τοῦ Μίθρα, τοῦ Ἀδώνιδος, τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἰησοῦ.

ΜΑΡΚΟΣ

Δὲν θὰ ἥμην χριστιανὸς ἀν τοῦ ἔδιδα ἀλλα δύναματα ἀπὸ ἔκεινα τοῦ Ἰησοῦ, Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος. Αὐτὸς εἶνε δι ἀληθῆς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶνε δύμως αἰώνιος, ἀφ' οὐδὲν δένος δι της ἐσφράγισε τὴν γλῶσσάν του ἐν τῇ ἐρήμῳ. Σὺ δύμως, Μάρκε, δι της ἔλαβες τὸν λόγον εἰς τὰς συνόδους τῶν χριστιανῶν καὶ εἰς τὸν πεί-

σμονα δινον, δι της ἐκνέρωσεν ἐπὶ πολὺ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τὸ κατάρατον δνομα τοῦ Ἀδαμαντίου.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας δι Παφνούτιος πελιδνός, μὲ τὸ μέτωπον βρεχόμενον ὑπὸ ἱδρωτος ἀγωνίας, ἔκαμε τὸ σημείον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐπέμεινεν εἰς τὴν θαυμασίαν σιγήν του.

Ο Μάρκος ἔξηκολούθησε.

— Προφανῶς τὸ ἀνόητον σύμβολον τῆς Νικαίας προσβάλλει τὸ μεγαλεῖον τῆς ισότητος τοῦ Θεοῦ, ὑποχρεούν τὸν Θεὸν νὰ συμμερισθῇ τὰς ἀδιαχωρίστους ὑποστάσεις του μὲ τὸ ἰδιον αὐτοῦ γέννημα μὲ τὸν μεσάζοντα, δι οὐ τὰ πάντα ἐγένοντο. Παῦσε μικτηρίζων τὸν ἀληθῆ Θεὸν τῶν χριστιανῶν, ὁ Νικία, καὶ μάθε δι της ἐργάζεται τόσον δσον καὶ τὰ κρίνα τῶν ἀγρῶν. Δὲν εἶνε αὐτὸς δι ἐργάτης, ἀλλ' δι μονογενῆς αὐτοῦ υἱὸς δι Ιησοῦ, δι της δημιουργῆσας τὸν κόσμον, ἥλθεν ἔπειτα δύπως ἐπανορθώση τὸ ἔργον του, καὶ τοῦτο διότι δι της πλάσις δὲν ἡτο τελεία, τοῦ κακοῦ ἀναμιχθέντος κατ' ἀνάγκην μὲ τὸ καλόν.

ΝΙΚΙΑΣ

Τί εἶνε κακὸν καὶ τί εἶνε καλόν;

— Επεκράτησεν ἐπὶ στιγμὴν σιωπὴ κατὰ τὴν δόποιαν δι Ερμόδωρος ἐκτείνων τὸν βραχίονα ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔδειξε μικρὸν δνον ἐκ κορινθιακοῦ μετάλλου φέροντα ἐπὶ τῶν νώτων δύνο κάνιστρα τῶν δόποιων τὸ ἐν περιεῖχε λευκὰ καὶ τὸ ἄλλο μαύρας ἔλασιας.

— Βλέπετε αὐτὰς τὰς ἔλασιας, εἶπε Η ἀντίθεσις τῶν χρωματισμῶν των, διαδέτει εὐαρέστως τὴν δρασίν μας, καὶ ἐπικροτοῦντεν δι της αἱ μὲν εἶνε ἀνοικτόχροαι καὶ αἱ ἄλλαι βαθύχροαι. Εὰν δι της εἶχον σκέψιν καὶ νόησιν, αἱ μὲν λευκαὶ θὰ ἔλεγον δι της μία ἔλασια πρέπει πάντοτε νὰ εἶνε λευκὴ καὶ εἶνε κακὸν νὰ εἶνε μέλαινα, τὸ δὲ πλῆθος τῶν μαύρων θὰ ἐμίσει τὸ πλῆθος τῶν λευκῶν. Ήμεῖς κρίνομεν καλλίτερον διότι εὐδισκόμεθα τόσον ὑπεράνω των δσον εὐδίσκονται ὑπεράνω της ιδίας Γοργώ! Σὲ οἰκείω μὴ γνωρίζοντα τὴν φύσιν τῶν θεῶν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν νόμους τοὺς αἰωνίους.

ΕΥΚΡΙΤΟΣ

— Ας διμιλήσωμεν συμφώνως μὲ τὴν ἀρετήν. Τὸ κακὸν εἶνε κακὸν ὅχι διὰ τὸν κόσμον τοῦ δποίου δὲν ταράσσει τὴν ἀφθιτον ἀρμονίαν ἀλλὰ διὰ τὸν κακοποιὸν δι της πράττει ἐνῷ ηδύνατο νὰ μὴ τὸ πράξῃ.

ΚΟΤΤΑΣ

— Ιδοὺ μὰ τὸν Δία ἔνας καλὸς σύλλογισμός.

ΕΥΚΡΙΤΟΣ

— Ο κόσμος εἶνε τραγωδία μεγάλου ποιητοῦ. Ο θεός δι της τὴν συνέγραψεν, ἐνεπιστεύθη εἰς ἔκαστον ἐξ ἡμῶν ἔνα οόλον. Εἴτε ἐπαίτην εἴτε πρίγκιπα, εἴτε χωλὸν ὑποδύεσαι, ἐκτέλεσον δσον τὸ διανατὸν τελειότερον τὸ μέρος σου.

ΝΙΚΙΑΣ

Βεβαίως καλὸν εἶνε δ χωλὸς τῆς τραγωδίας νὰ χωλαίνῃ δις δ Ἡφαιστος, καὶ δι παράφρων νὰ παραδίδεται εἰς τὸν Αἴαντος τὰς παραφοράς, καὶ δι ἀμαρτάνουσα γυνὴ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τῆς Φαίδρας τὰς ἐγκλήματα καὶ δι προδότης νὰ προδίδῃ, καὶ νὰ ψεύδεται δ ψεύστης καὶ νὰ φονεύσῃ δ ἐγκληματίας. Οταν δὲ δι τραγωδία θὰ λήξῃ τότε οἱ ὑποκριταὶ ὅλοι βασιλεῖς καὶ δίκαιοι, αἱμοχαρεῖς τύραννοι καὶ εὐσεβεῖς παρθένοι, ἀναιδεῖς σύζυγοι, μεγαλόψυχοι πατριῶται καὶ δειλοὶ δολοφόνοι θὰ δεχθῶσιν ἐξ ἵσου τοῦ ποιητοῦ τὰ συγχαρητήρια.

ΕΥΚΡΙΤΟΣ

Παραμορφόνεις τὴν σκέψιν μου, ὁ Νικία, καὶ μεταβάλλεις δρασίαν νεάνιδα. εἰς εἰδεχθή Γοργώ! Σὲ οἰκείω μὴ γνωρίζοντα τὴν φύσιν τῶν θεῶν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν νόμους τοὺς αἰωνίους.

ΖΗΝΟΘΕΜΗΣ

— Εγώ, φίλοι μου, πιστεύω εἰς τὴν ὑπαρξίαν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, εἴμαι δύμως πεπεισμένος δι της δὲν ὑπάρχει ἀνθρωπίνη πράξης ἔστω καὶ αὐτοῦ τοῦ Ιούδα τὸ φίλημα, δι δοία καὶ οὐχι καλλονή, ἀλλ' ἐὰν τὸ πᾶν θὰ ὠραιον, τότε τὸ πᾶν δὲν θὰ θῶ ὠραιον. Εἶναι λοιπὸν εὐτύχημα δι της δημάρχης κακὸν δπως τὸ ἀπέδριξε καὶ δ δεύτερος Πλάτων, δι τοῦ πρώτου καλλίτερος.

ΘΑΙΣ

Αλλὰ ἔγώ, πιωχέ μου φίλε, ή δοπία ἔπια μόνον ὑδωρ, ἐπίτρεψον νὰ μὴ σὲ ἀγαπῶ.

Ο Δωρίων δὲν ἥθλησε νὰ ἀκούσῃ περισσότερα καὶ ἔκύλισε πλησίον τῆς Δροσίδος, ή δοπία τὸν ἐκάλει διὰ τοῦ βλέμματος δπως τὸν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν φίλην της. Ο Ζηνοθέμης τότε ἔλαβε τὴν θέσιν του καὶ ἡσπάσθη εἰς τὰ χείλη τὴν Θαΐδα.

ΘΑΙΣ

Σὲ ἐνόμιξα ἐναρετώτερον.

ΖΗΝΟΘΕΜΗΣ.

Εἶμαι τέλειος, καὶ οἱ τέλειοι δὲν ὑπάγονται εἰς νόμους.

ΘΑΙΣ

Δὲν φοβεῖσαι νὰ μολύνῃς τὴν ψυχήν σου εἰς τὰς ἀγκάλας γυναικός;

ΖΗΝΟΘΕΜΗΣ.

Τὸ σῶμα ὑποκύπτει εἰς τὴν ἐπιθυμίαν χωρὶς ἡ ψυχὴ νὰ ἐπεμβάινῃ.

ΘΑΙΣ

Φύγε, θέλω νὰ ἀγαπῶμαι ψυχῇ τε καὶ σώματι. Όμοιάζουν μὲ τράγους αὐτοὶ οἱ φιλόσοφοι!

Οἱ λαμπτήρες ἐσβύνοντο διεισδύνοντας τὸν ἄλλον καὶ ἔνα ὠχρὸν φῶς διεισδύνοντας τὰς χασμάδας τῶν παραπετασμάτων ἔπληττε τὰ ὠχρὰ πρόσωπα καὶ τοὺς ἔξογκωμένους δρφαλμοὺς τῶν συνδαιτυμόνων. Ο Αριστόβουλος ἔπεισε μὲ συνεσφιγμένους τοὺς γρόνθους πλησίον τοῦ Χαιρέα, ἀποστέλλων καθ' ὑπὸ τὸν ἵπποκόμους του εἰς κόρακας. Ο Ζηνοθέμης ἔσφιγγε ἥλιοιωμένην τὴν Φίλιναν εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ο Δωρίων ἔχυνε καπά σταγόνας τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ τραχύλου τῆς Δροσίδος, καὶ παρηκολούθει τὰ ρουβίνια τὰ δοποῖα ἐπιπτον ἐπὶ τοῦ λευκοῦ στήθους τοῦ συνταραφασσομένου ἀπὸ τὸν γέλωτα καὶ τὰ ἀπερδόφα ἐπὶ τῆς φευγαλέας σαρκός. Ο Εὔκριτος ἥγερθη καὶ θέτων τὰς χειρας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ εἴπω πρὸς τοὺς θεοὺς

— Τί σκέπτεσαι, φίλε, ἐὰν σκέπτεσαι ἀκόμη; τοῦ εἴπε μειδιῶν.

— Σκέπτομαι διτι τῶν γυναικῶν οἱ ἔρωτες εἶνε τοῦ Αδώνιδος οἱ κῆποι.

— Τί ἐννοεῖς;

— Αγνοεῖς, Εὔκριτε, διτι αἱ γυναικες τοποθετοῦν ἐπὶ τῶν ἔξωστῶν των μικροὺς κῆπους καλλιεργοῦσαι χάριν τοῦ ἔραστον τῆς Αφροδίτης κλάδους βατῶν ἐντὸς δοχείων ἐξ

ἀργίλου. Τὰ βατῖα ἀνθίζουν ἐπ' ὀλίγον καὶ μαραίνονται.

— Αδιάφορον, Νικία, εἶνε παράλογον νὰ συνδέεται κανεὶς μὲ πράγματα ποῦ παρέχονται.

— Εὰν δὲ καλλονὴ εἶνε σκιά, η ἐπιθυμία εἶνε σπινθήρ. Δὲν εἶνε παράλογον νὰ ἐπιζητῇ κανεὶς τὴν καλλονὴν καὶ εἶνε μάλιστα φυσικὸν πᾶν τὸ παρερχόμενον νὰ συνενοῦται μὲ πᾶν τὸ ἐφίμερον, καὶ δὲ σπινθήρ νὰ κατατρώγῃ τὴν φευγαλέαν σκιάν.

— Μοῦ φαίνεσαι ὡς παιδίον, Νικία. Έσο ἐλεύθερος. Πίστευσέ με διτι μόνον τοιουτοράπως εἶνε κανεὶς ἀνήρ.

— Πῶς δύναται κανεὶς νὰ εἶνε ἐλεύθερος, Εὔκριτε, διταν φέρῃ ἐν σῶμα!

— Θὰ δίης μετ' ὀλίγον, τέκνον μου. Μετ' ὀλίγον θὰ εἰπῆς διτι διεύθερος.

Ο γέρων διμίλει στηριζόμενος ἐπὶ κίονος ἐκ πορφυρῆτον λίθου μὲ τὸ μέτωπον φωτιζόμενον ὑπὸ τῶν πρώτων ἀκτίνων τῆς ἥσυς. Ο Ερμόδωρος καὶ δι Μάρκος πλησιάσαντες ἵσταντο ἔμπροσθεν του πλησίον τοῦ Νικία καὶ ἐν μέσῳ τῶν φωνῶν καὶ τῶν γελώτων τῶν οἰνοφλύγων, διμίλουν διὰ τὰ πράγματα τὰ ὑπέροχα. Ο Εὔκριτος ἔξεφραζετο μετὰ τόσης σοφίας ὥστε δι Μάρκος τοῦ εἴπε.

— Εἶσαι δέξιος νὰ γνωρίσῃς τὸν ἀληθῆ Θεόν.

Ο Εὔκριτος ἀπήντησεν.

— Έν τῇ καρδίᾳ τοῦ σοφοῦ ενδίσκεται διληθῆς Θεός.

— Επειτά διμίλησαν περὶ θανάτου.

— Θέλω, εἴπεν δι Εὔκριτος, νὰ μὲ εῦρη διάνατος ἀπησχολημένον εἰς τὴν ἐπισκόπησιν τοῦ ἱεροῦ μου, εἰς τὴν τήρησιν τῶν καθηκόντων. Πρὸ αὐτοῦ θὰ δινόσω τὰς καθαράς μου χειρας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ εἴπω πρὸς τοὺς θεοὺς

— Ω θεοί, αἱ εἰκόνες σας τὰς δοπίας ἐτοποθετήσατε ἐν τῷ ναῷ τῆς ψυχῆς μου δὲν ἔμολύνθησαν. Ανήρησα ἐπ' αὐτῶν τὰς σκέψεις μου διαστρέψαντας τὰς χειρας εἰς τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ζεῦγος δρφαλμῶν· μεταξύ των εἰς τὸ ἄπειρον διάστημα ἀνοίγεται ἀπόστασις ἐκατομμυρίων χιλιαμέτρων, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς εἶνε γειτονικά, εἶνε ἀχώριστα· τὰ ἐπλησίασεν διπτική μας ἀκτίς, νικήτρια τῆς ἀποστάσεως των.

— Καὶ λέγων ταῦτα δι Εὔκριτος ὑψωσε πρὸς τοὺς οὐρανοὺς τὰς χειρας, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἀπήστραπτεν ἐκ φωτός.

— Επί τινας στιγμὰς ἔμεινε σκεπτικὸς ἔπειτα δὲ ἐπανέλαβε μὲ βαθεῖαν εὐφροσύνην.

— Αποσπάσθητι τῆς ζωῆς, Εὔκριτε, ὡς δι ζωιμοῖς ἔλαίας διοπίας πίπτει εὐχαριστοῦσα τὸ δένδρον τὸ δοποῖον τὴν ἐφερε καὶ εὐλογοῦσα τὴν τροφοδότεραν γῆν.

Καὶ εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἔσυρεν ἐκ τῶν πτυχῶν τοῦ χιτῶνος του γυμνὸν ἐγχειρίδιον καὶ τὸ ἐβύθισεν εἰς τὸ στήθος του.

— Οταν οἱ ἀκούοντες αὐτὸν τοῦ ἥρπασαν τὴν κειρὰ, δι αἷχμὴ τοῦ σιδήρου εἶχεν εἰσδύσει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ σοφοῦ. Ο Εὔκριτος ἔγειρη τὴν εἰρήνην. Ο Ερμόδωρος καὶ δι Νικίας ἔφερα τὸ ὠχρόν καὶ αἵματος σῶμα ἐπὶ μᾶς κλίνης τοῦ συμποσίου ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν τῶν γυναικῶν, τῶν γρυλισμῶν τῶν ἐνοχλημάτων, τῶν συνδαιτυμόνων, καὶ τῶν πνοῶν τῆς ἥδονῆς αἱ δοποῖαι κατεπνίγοντο ἐν τῇ σκιᾷ τῶν ταπήτων. Ο γηραιὸς Κόττας ἀφρυνισθεὶς ἀπὸ τὸν ἐλαφρὸν ὑπὸ τοῦ στρατιώτου, εὐρίσκετο ἥδη πρὸ τοῦ πτώματος ἔξετάζων τὴν πληγὴν καὶ ἀνακράζων.

— Ας κληρῇ δι ιατρὸς μου Αριστεύς!

Ο Νικίας ἐκίνησε τὴν κεφαλήν.

— Ο Εὔκριτος δέγε ὑπάρχει πλέον, εἴπε ἐπειδήμει νὰ ἀποθάνῃ διποῖς οἱ ἄλλοι νὰ ἀγαπήσωσι καὶ δις δλοι μας διπόκουσε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν δροσερὰν τῆς θαλάσσης αὔραν. Ο Παφνούτιος ἀπέσπασε μὲ ἀηδίαν τὸν πολυτελῆ του χιτῶνα καὶ τὸν οἶνον, τὴν ἔσυρεν ξέω.

“Επειτα συνέχεια.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

Τὴν νύκτα, εἰς τὴν μαγείαν τοῦ ἐνάστρου στερεώματος, εἰς τὰ βάθη τοῦ ὑψους, μεταξὺ τῆς ἀναριθμήτου μαρμαρυγῆς τῶν χιλιάδων χρυσῶν στιγμάτων, δύο ἀστρα πτεροστρύνουν γλυκά, πλησίον ἀλλήλων, δις νὰ ἤσαν ζεῦγος δρφαλμῶν· μεταξύ των εἰς τὸ ἄπειρον διάστημα ἀνοίγεται ἀπόστασις ἐκατομμυρίων χιλιαμέτρων, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς εἶνε γειτονικά, εἶνε ἀχώριστα· τὰ ἐπλησίασεν διπτική μας ἀκτίς, νικήτρια τῆς ἀποστάσεως των.

Κάτι τοιοῦτο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ Βασιλικὸν Θέατρον καὶ τὴν «Νέαν Σκηνήν». Βεβαίως ἀπέχουν περισσότερα χιλιάμετρα ἀπὸ τὰ δύο ἀστρα. Η δευτέρα ὑψωσε πρὸς την κεφαλήν μεγάλην Τέχνην. Τὸ Βασιλικὸν ζητεῖ νὰ παρουσιάσῃ τέλειον τὸ ἐνεστώς τῆς τέχνης· καὶ δχι καὶ τὸ ἐντελῆς ἐνεστώς· δχι τὸ ἀγωνιζόμενον καὶ ἀμφισβητούμενον, ἀλλὰ τὸ καθιερωθέν, τὸ κάππως παλαιωθέν, τὸ ἐπίσημον ἐνεστώς, τὸ δοποῖον πλησιάζει νὰ μετατεθῇ εἰς τὸ παρελθόν. Η δευτέρα ὑνειρεύεται ὅτι τὸ διπτικόν της «τὴν ἀναγέννησιν τῆς δραματικῆς ποιῆσεως καὶ τῆς σκηνικῆς τέχνης ἐν 'Ελλάδι» τὸ πρῶτον, πολὺ διλιγώτερον μεγάλανχον, ἐν τῇ

τῶν χρηματολογήσων». ἐν «ἀσύλως φωτεινὸν τύ-
δαλμα» τὸ δοποῖον ἔμελλε νὰ καταστῇ «πραγμα-
τικὸν καὶ ἀπτόν»

Ήτο δι προκλητικός ἐνθουσιασμὸς τῶν μυ-
στῶν, παλλόντων σφῦραν κατὰ τῶν ἀκαλλῶν
εἰδώλων; ήτο δι καχύποτος ἀνήσυχία ὑπερπρο-
θύμου ἀφοσιώσεως ζητούσης νὰ παραστήσῃ κίν-
δυνον διὰ νὰ καρπωθῇ τὸ πλεονέκτημα πιστοῦ
καὶ ἀγρύπνου φρουροῦ; τὸ βέβαιον εἶνε, διτὶ διε-
δόθη, διτὶ ἐπιστεύθη, διτὶ ceci tuera cela, καὶ
διτὶ μέσα εἰς τὸ πνεῦμα δλων μας συνηνώθη-
σαν — ποίας παραδόξους ἐνώσεις κάμνει κά-
ποτε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα! — τὰ δύο θέα-
τρα, ὅπως ἐνώνονται τὰ σώματα δύο συμπλε-
κομένων παλαιστῶν. Ή φανταστικὴ αὐτὴ σύγ-
κρουσις ἵσως ἔγεινε κάπως πραγματικὴ διτὲ
ἥρχισεν ή στρατολογία τῶν ἥθοποιῶν. Ή
Νέα Σκηνὴ ἡτις εἶχε συνάψει διαποραγματεύ-
σεις πρὸς τὸν πλείστους τῶν νέων ἥθοποιῶν,
ἐδήλωσε, μὲ τὴν ἀξιοπρεπῆ φιλοφρόνησιν τοῦ
ἴσου πρὸς ἵσον εὐμενῶς παραμεριζόντος, διτὶ
ἀναβάλλει τὸν δριστικὸν καταρτισμὸν τοῦ θιά-
σου τῆς ἔως δτου καταρτισμῇ δι βασιλικός. Οἱ
καλλίτεροι ἔξ αὐτῶν ἔσπευσαν νὰ στεγασθοῦν
ὑπὸ τὸ στέμμα, καὶ τότε ή Νέα Σκηνὴ ὠρμη-
σεν εἰς τὰς διεσκορπισμένας τάξεις τῆς διαλυ-
θείσης Δραματικῆς Σχολῆς. Μολονότι δὲ ἐδή-
λων ἐντατεῖλά

λώνε αναφανδόν, εἰς συνεντεύξεις, ότι ὅποις ἀπερρίφθη ἀπὸ τὴν Δραματικὴν σχολήν, ή δὲν ἐπλησίασε κανένας εἰς αὐτὴν νὰ μιανθῇ, ἔχει τὰ περισσότερα προσόντα διὰ τὴν «Νέαν Σκηνῆν» καὶ ὑβρίζειν ἀνωφελῶς, διὰ τοῦτος τῆς κατὰ τὰ τρία τέταρτα ἀπετελέσθη ἀπὸ μαθητὰς τῆς ἀμαρτωλῆς ἐκείνης σχολῆς, καὶ ἡ πρώτη αὐτῆς ἐμφάνισις ὡς πρὸς τὴν ὑπόκρισιν τῆς «σκηνῆς τοῦ κῆπου» καὶ τοῦ «Θανάτου τοῦ Περικλέους» ἦτο ἐπίδειξις ξένης ἐργασίας. Ἡ τοιαύτη ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων τῆς Νέας Σκηνῆς ἀποτελεῖ οὐσιώδες χαρακτηριστικόν της γνώσιμα.

Ἐν ᾧ ἐβλέπομεν τὴν φοιβερὰν προσπάθειαν, ὥστε τὴν ὅποιαν τίς οἶδε ἂν ἄλλοι δὲν κατέκαμπτοντο, τὴν πρώτην ἐκείνην ἐσπέραν, ἐσυλλογιζόμεθα μελαγχολικῶς.

— Πόσον διαφορετικῶς ὠραία θὰ ἦτο ἡ πρώτη αὐτὴ παράστασις ἐὰν εἰς τὴν κολοσσούσαν αὐτὴν προσπάθειαν τὴν διῆδωτος βραχείαν προσετίθεντο δεκάδες ἄλλων προσπαθειῶν, ἐὰν προσέτρεχον ἐπίκουροι ὁρθαλμοὶ καὶ βραχίονες, ἐὰν συνηθοῦσαν δραματουργικαὶ καὶ σκηνογραφικαὶ γνώσεις καὶ ἐμπειρίαι καὶ καλαισθησίαι!

Ἐπειτα τὰ δύο θέατρα τὰ ἥγνωσεν ἡ ταυτόχρονος περάτωσις τῆς προσπαθείας των, ἡ σύγχρονος ἐμφάνισίς των ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ, ἡ σκόπιμος ἐκ μέρους τῆς «Νέας Σκηνῆς» ἀντίθεσις τῆς τάσεως πρὸς τὸν κωμῳδικὸν χαρακτῆρα τοῦ ὄλλου, καὶ ἡ σκόπιμος, ὡς λέγεται, πρόσκλησις τῶν δημοσιογράφων τὴν ἐσπέραν τῆς πρώτης παραστάσεως τῆς Ἀλκήστιδος εἰς θαυμασμὸν τῆς σκηνογραφικῆς λαμπρότητος τοῦ παρὰ τὸν "Ἄγιον Κωνσταντίνον" θεάτρον. Δι' ὅλα ταῦτα τὰ δύο θέατρα μᾶς φαίνονται ὡς μία ὑπὸ δύο μορφὰς ἐκδήλωσις

τῆς αὐτῆς θεατρικῆς ζωῆς, καὶ ὡς ἡ νωμένα
μὲ δόλον τὸν ἔχθρικὸν ἐναγκαλισμόν των, θὰ
τὰ ἔξετάσωμεν.

Ο κ. Κωνσταντίνος Χρηστομάνος εις τὴν ὡραίαν ἐκείνην εἰσήγησίν του περὶ ἴδρυσεως τῆς Νέας Σπηνῆς — ἦτις μένει ἔως τώρα ἡ εὐγενεστέρα του ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου προσπάθεια — ἔλεγε: « Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἐὰν τὰ φωτεινὰ νάματα τῶν ψυχῶν μας συρρεύσουν, θὰ ἀποτελέσουν ἥλιον ἵκανὸν νὰ φωτίσῃ διὰ παντὸς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους μας. » Καὶ ἀκόμη: « Τὸ ὄντειρον τὸ δοποῖον ὅλοι μαζῇ θὰ ὀνειρευθῶμεν, θὰ γείνη πραγματικότης » Καὶ τώρα κατίντησε μὲ μόνον τῆς Ἰδικῆς του ψυχῆς τὸ νᾶμα νὰ φαντάζεται ὅτι θὰ φωτίσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ νὰ ἐπιμένῃ νὰ καταστήσῃ πραγματικότητα μόνον τὸ Ἰδικόν του ὄντειρον. « Ότι τοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν, ὅτι πρότερον, τὴν στιγμὴν τῆς εὐγενοῦς ἐμπνεύσεως, ἐν τῇ Ἱερᾷ κόρυῃ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου εἶχε δίκαιον, καὶ ὅχι ἔπειτα μὲ τὸ δέξιν καὶ φύλεοι πεῖσμα, μὲ τὴν φύλαυτον αὐτάρχειαν τὴν ἐπεινουσαν τὰ δρια τοῦ ὠραίου μέχρι τῶν δρίων τῆς καλαισθησίας του, τὸ ἀποδεικνύει καὶ ἡ ὑπόκρισις καὶ ἡ σκηνικὴ διακόσμησις τῆς 'Αλκήστιδος ».

Ἐν ᾧ ἐβλέπομεν τὴν φοιβερὰν προσπάθειαν,
ὅποιαν διότι οἶδε ἀνὴρ ἄλλοι δὲν κατε-
κάμπτοντο, τὴν πρώτην ἐκείνην ἐσπέραν, ἐσυλ-
λογιζόμεθα μελαγχολικῶς.

— Πόσον διαφρορετικῶς ὡραία θὰ ἦτο ἢ πρώτη αὕτη παράστασις ἐὰν εἰς τὴν κολοσσι-σαίαν ἀντὶ τὴν προσπάθειαν τὴν διὲδρωτὸς βρα-χεῖαν προσειύθεντο δεκάδες ἄλλων προσπα-θειῶν, ἐὰν προσέτρεχον ἐπίκουροι ὄφθαλμοὶ καὶ βραχίονες, ἐὰν συνηθροίζοντο δραματουρ-γικαὶ καὶ σκηνογραφικαὶ γνώσεις καὶ ἔμπειροί καὶ καλαισθησίαι!

Θὰ ἦτο τόσον πλαστικῶς ἀπειρόκαλος ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς Ἀλκήστιδος; θὰ ἦσαν τόσον ἄκομφοι αἱ δάχεις, ὑπὸ τὴν χάριν τοῦ ἀρχαίου ἐνδύματος, ὅλων σχεδὸν τῶν γυναικῶν; θὰ ἦτο τόσον ἀφορήτως μονότονος καὶ ἀπελπιστικῶς ἀτελείωτος ἡ θρηνῳδία τῆς Ἀλκήστιδος; θὰ ἦτο τόσον ἀπότομον τὸ στήριγμα τῆς φωνῆς ἐπὶ τῶν τονιζομένων συλλαβῶν, καὶ τὰ οἱ θὰ ἐτραγανῆσοντο τόσον ἥχηρῶς; θὰ ἦσαν τόσον βραχεῖαι αἱ χειρες τοῦ Ροδάκη καὶ τόσον μακραὶ αἱ τοῦ Παπαγεωργίου; θὰ ἦσαν τόσον ἀδέξιαι καὶ ἀμήχανοι αἱ κινήσεις ἀσσενικῶν καὶ θηλυκῶν; δ

χρόδος θά δή το τόσον ἡλιμίως ἀδιάφορος πρὸς τὰ συμβαίνοντα ; δέ δὲ Ἀπόλλων, δσον διάπαν μῆλων καὶ ἄν λέγεται ἀπὸ τὸν Πίνδαρον, θά μετεβάλλετο εἰς προβατάρην, ἀποπνέοντα στάνην ;

Τὸν Θάνατον παρουσίασε μελανοπέρυγα βρογχόφωνον, ἀγένειον ἐπὶ τῶν ἀττικῶν ληκύθων ὁ Θάνατος παριστάνεται ἀνήρ γενειῶν, ὁ ἀδελφός του Ὑπνος δὲ μόνον ὡς ἔφηβος εἰς ἓν ἀπόσπασμα τοῦ Εὐκλείδου, τὸ διόποιον διέσωσεν ὁ Στοβαῖος, περιγράφεται ὡς μεσοπόλιος γέρων κωφὸς καὶ τυφλός. Ὁ Εὐριπίδης, ὃς ἔξαγεται ἀπὸ δύο χωρία αὐτῆς τῆς Ἀλκήστιδος, τὸν φαντάζεται σκυθρωπὸν ἵερέα τοῦ Ἀδου, μελάμπελον, κρατοῦντα τὴν θυτήριον μάχαιραν, μὲ τὴν δοπιάν ἀποκόπτει βόστρυχον ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τῶν θνητούντων.

Αλλ' ὁ Ἡρακλῆς; ὁ καρτερόχειρ ὁ καλλιποκος ἥρως, μετεβλήθη εἰς ἥρωα τοῦ Ψυροῦ· «Οσον καὶ ἀν καγκάζη ὁ Ἀριστοφάνης εἰς τοὺς Βατοάχους διὰ τὴν ἀδηφαγίαν του, ὅσον παμφάγον καὶ φιλοπότην καὶ ἀν τὸν ὄνομάζῃ ὁ Ὄρφικὸς ὑμνος, εἶνε ὁ χάροψ, ὁ φιλίως προσβλέπων.» Η ποίησις τοῦ Εὐριπίδου—λέγει ὁ Paul de Saint-Victor ὅμιλῶν περὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἡρακλέους μὲ τὸν θεράποντα—δανειζεται τὸ ἀνάγλυφον τῆς πλαστικῆς διὰ νῦν καρακτηρίσης τὴν εὑθυμίαν του. Τὸν δεικνύει ὁ ποιῶν τὸν παριστάνουν τὰ ἀγάματά του εὑθυμον καὶ εἰλικρινῆ, τραχὺν καὶ ἀκακον ἀκτινοβολοῦντα ἐκ τῆς χαρᾶς τῶν ἴσχυρῶν ἀμβλύνοντιν ὡς γύγαντα καὶ ἀγαθὸν ὡς θεόν.» Τί κοινὸν εἶχεν ὁ νῖδος τῆς Ἀλκμήνης πρὸς τὸν προκλητικὸν κουτσαβάκην, τὸν θρασὺν ἀπέναντι τοῦ ἀδυνάτου, τὸν φατζόντα διὰ τοῦ βλέμματος πρὸν βροντοτυπήση τὸ ὄπαλόν του;»

Βεβαίως, ἀπὸ τὴν ἀνευρεθεῖσαν διδασκαλίαν γνωρίζομεν ὅτι ἡ Ἀλκηστὶς ἐδιδάχθη ὡς τέταρτον δρᾶμα τετραλογίας, εἶχε λοιπὸν τάξιν δράματος σατυρικοῦ, ἀλλ’ αὐτὸ δὲν εἶνε λόγος νὰ καταβιβασθῇ ὁ Ἀλκίδης εἰς ἔξεγερτὴν τῶν καγκασμῶν τοῦ ὑπερῷου. Ἐν τούτοις δὲν ἦται δυνατὸν νὰ γείνῃ ἄλλως: ὁ Ἡρακλῆς ἔπειρε πολὺ ζῆση ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ ὅλου δράματος, ἥ δὲ κοινωνικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς Ἀλκήστιδος κατεβιβάσθη πρὸς τὰ χθαμαλά: τοῦτο ἦσθιάν θῆσαν ὅχι ὅσοι ἤκουσαν τὸ δρᾶμα τοῦ Εὑρυπίδου πρώτην φοράν, ἐν τῇ νέᾳ του ἀμφιέσει, ὅσοι ἐθέλχησαν ἀπὸ τὴν ζωτανήν, εἴτε τινα μέρη ποιητικήν, μεθ’ ὅλας τὰς ὑπερβολάς της, γλῶσσαν τῆς μεταφράσεως, ἀλλ’ ὅσοι

ζήσαντες ἐντὸς τοῦ ἔργου, ἀναπνεύσαντες τὴν
ἀ̄τμοσφαιρὰν του, ἔξοικειωθέντες πρὸς τὴν ψυ-
χήν του, εὑρέθησαν μεθ' ὅλην τὴν ἐπιμελῆ
ἀρχαῖκὴν σκηνογραφίαν, ἀπὸ τῶν ἀνατόρων
τοῦ Ἀδμήτου εἰς σύγχρονον τσελιγάτο.

Ἐννοῶ τὴν ἔργασίαν τοῦ γάλλου Gassier. Πρὸ δέκα ἑτῶν μετεπούσεις διὰ τὸ Ὁδεῖον τῶν Παρισίων τὴν Ἀλκηστίν πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῆς νεωτέρας καλαισθήσιας. Θέλων γ' ἀπαλλάξῃ τοὺς θεατὰς ἀπὸ τὸν βαρὺν ἔφιάλτην, τὸν διποῖον ἐπιθέτει εἰς τὰ στήθη ἡ ἀνανδρία τοῦ Ἀδμήτου, ἐκαθάρισε τὸ ἔργον τοῦ Εὐριπίδου, τὸ ἀσθενέστερον ἄλλως ἔργον του, τὸ πρῶτον χρονολογικῶς ἐκ τῶν περισσότερων, ἀπὸ τὴν κηλῆδα ταύτην καὶ παρέστησε τὴν Ἀλκηστίν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Ἀδμήτου θυσιαζομένην ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ παρὰ τὴν θέλησίν του ἀποθνήσκουσαν καὶ τὴν ἀγρίαν δὲ ἔκεινην σκηνήν, τὴν μεταξὺ πατρὸς καὶ νιοῦ, τῆς δόπιας ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Χρηστομάνου ηὔξησε τὴν τραχύτητα καὶ τὴν ἀγριότητα, περιώδισεν δὲ Γάλλος εἰς ὀλίγους ἀνωδύνους στίχους. Άλλὰ τὴν ἡμιτελῆ ἔργασίαν τῆς Νέας Σκηνῆς, ἥτις κατὰ τὸ φαινόμενον σέβεται τὸ ἔργον καὶ κατ' οὐσίαν τὸ παραμοσφώνει, δὲν τὴν ἐννοῶ.

Ἐν τούτοις, μεθ' ὅλα αὐτά, ἡ παράστασις τῆς Ἀλκήστιδος ἀποτελεῖ σταθμὸν προόδου τὸ δρόσημον τῆς τέχνης μετεκινήθη ἀρκετὰ πρὸς τὰ ἐμπρός ἢ ἐπικῆδειος ἔκεινη πομπὴ ἦτο ως νὰ ἔξεπήδησεν ἀπὸ ἀρχαίον ἀνάγλυφον εἰς τὴν σκηνὴν καὶ νὰ ἔξωτάνευσεν. Ποία φροντὶς καὶ ποία ζωὴ! Ποία προσπάθεια! Ἄλλὰ τὸ χέρι θῆλλησε ν' ἀπλωθῇ παντού, καὶ τὸ χέρι δὲν εἰμπόρεσε νὰ φιάσῃ παντοῦ.

*

“Οτε περὶ τὴν ἐνάτην ὕδραν τῆς ἐσπέρας αἱ ἄμαξαι ἔν κατεσπευσμένῃ κινήσει τροχῶν ἐπρόβαλλον ἐξ ὅλων τῶν διευθύνσεων εἰς τὴν Πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας καὶ τὰ διπλᾶ φωτεινὰ στίγματα τῶν φανῶν διέστιζον γοργοκίνητα τὸ νυκτερινὸν σκότος, καὶ ἀπὸ τῶν εἰς μακροὺς στίχους ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου παρατεταγμένων ἴδιωτικῶν ὅχημάτων ἦ συνήθιμων ἀμαξῶν κατήρχοντο ἔξωμοι ἐσθῆτες καὶ παχεῖαι μηλωταὶ καὶ καταμέλονοι φράκα καὶ συνωθιοῦντο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βασιλικοῦ θεάτρου πρὸ τῶν σειρητοφόρων θεραπόντων, εἰς τὸ βάθος ὅλων τῶν ψυχῶν ἐκινεῖτο μία ἀνυπομονησία· ἵτο τὸ πρῶτον περίεργον βλέμμα πρὸς τὸ ἔσωτερον μυστή-

ριώδους κατακλείστου παλατιοῦ περὶ τοῦ δποίου εἶχε γείνη πολὺς λόγος· καὶ τὰ πρῶτα βήματα διὰ τῶν πρωτοπατήτων διαδόμων πρὸς ἔρεσιν τῆς θέσεως ἡσάν βήματα κατατήσεως ποθεινοῦ ἀγνώστου. Ὁ τοποθετηθεὶς δὲ τέλος εἰς τὸ κάθισμά του μὲ τὸ συναίσθημα τῆς ἀνακούφίσεως πλοιάρχου κατορθώσαντος νὰ ἐλλιμενισθῇ, περιφέρων τὸ βλέμμα του ἐπάνω καὶ κάτω καὶ πέριξ ἐσυλλογίζετο.

— Ωραῖο θεατράκι! μεγαλοπρεπέστατα τὰ παρὰ τὴν σκηνὴν διπλᾶ θεωρεῖα, θαυμάσιον, θωπεῦν τὸ βλέμμα μὲ τὴν βελουδίνην του ἀπαλότητα τὸ σκηνικὸν παραπέτασμα· μικροὶ κάπως οἱ δύο ἔξωσται εἰς μερικὰς θέσεις διακρίνεις μόνον κεφαλάς· εἰς ἄλλας δὲν βλέπεις τίποτε· ἔξάπαντος πολλοὶ δὲν θὰ βλέπουν ὀλόκληρον τὴν σκηνὴν καὶ δ φωτισμὸς πενιχρὸς μοῦ φαίνεται.

Δι' αὐτὴν ἔδω τὴν σκηνὴν εἶχε δοθῆ διαταγὴ νὰ κλεισθοῦν τὰ πρωτότυπα ἔργα εἰς τὸ συρτάρι καὶ μόνον μεταφράσεις νὰ προβάλουν; εἰς αὐτὸ δὲν τὸ θέατρον εἶχε θεμελιωθῆ ἡ ἀδιάσπαστος ἐκείνη φιλία μεταξὺ τοῦ τέως Διευθυντοῦ καὶ τοῦ Γραμματέως ἡτις τοὺς ἔφερεν ἐν εἰλικρινεῖ χειροκρατήσει μέχρι τοῦ Ζαππείου; Δι' αὐτὸ ἔδω τὸ θέατρον ἐγράφησαν τόσα ἀπὸ τὰς εὐφλέκτους ἐφημερίδας διατὶ νὰ δημοσιοθῇ Βασιλικὸν καὶ ὅχι Ἐθνικὸν καὶ διατὶ νὰ μὴ τὸ ἐγκαινιάσῃ ἡ Ἐσμὲ ἡ ἡ Γκόλφω τοῦ Περισιάδου, ὅπου ἀφιονεὶ ἡ φουστανέλλα καὶ τὸ τσαροῦχι!..

Τὰς σκέψεις ταύτας τοῦ μέλλοντος θεατοῦ διέκοψαν ψιθυρισμοὶ καὶ κλίσεις τῶν κεφαλῶν καὶ τάσεις τῶν βλεμμάτων πρὸς τὸ Βασιλικὸν θεωρεῖον καὶ ἔγερσις καὶ ἀνάκρουσις τοῦ Ἐθνικοῦ ὕμνου καὶ ἀνακάθισις.

Καὶ ἔξαφνα ὑψώμη τὸ παραπέτασμα τῆς σκηνῆς καὶ ἐνεφανίσθησαν ἀπαραμίλλως γραφικαὶ μεταξὺ βράχων καὶ ἔρειπίων αἱ ὅχθαι τοῦ Ἀλφειοῦ. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐνεφανίσθη εἰς τὰ βάθη τῆς βάσεως δὲν εἶνε οἱ πρῶτοι διακόψαντες τὴν σιγὴν συγκινημένοι τόνοι τῆς ἐλληνικῆς ἔλευθερίας;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΚΗΝΙΤΗΣ

τὴν ὅψιν τῶν ἀναγνωριζομένων τοπίων. Καὶ ἥκουσθη μία φωνὴ συνοδεύουσα ἐν βλέμμα σχεδὸν ἔνδακρον, μία φωνὴ ὑποτρέμουσα·

·*Ίδον αἱ ὅχθαι αἱ σκιεραι· τοῦ Ἀλφειοῦ
ἡ φίλη κατοικία τῆς Ἀρτέμιδος...*

Καὶ ἥσθιανθην ὁργος· ἡ φωνὴ ἐκείνη ἦτις διέκοπτε τὴν σιωπὴν τοῦ θεάτρου. ἡ πρώτη αὔτη, ἡ ἰστορικὴ φωνή, ἡ παραπιθεμένη μεταξὺ ἐνὸς παρελθόντος καὶ ἐνὸς ἐνεστῶτος, ἡ ἔναρξις αὐτὴ τοῦ μέλλοντος, τὸ πρῶτον αὐτὸ σπαρτάρισμα τῆς ζωῆς, τὸ ἐγκλείον τὰς ὑποσχέσεις τῆς ἥβης καὶ τῆς νεότητος, μὲ συνεκίνησης καὶ ὡς νὰ ἥνοιξεν ἐν παράμυθον ἔξαφνα καὶ ὡς νὰ ἥνοιξεν ἐν παράμυθον μισόκαινα πείσματα καὶ στεναὶ ίδεαι καὶ κακεντρέχειαι καὶ ὁραιούργιαι καὶ ὑποσκελισμοί, ἐκαίσαρισθη ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ θεάτρου· καὶ ἔβλεπα ἔνα Ἐλληνα προσκαλοῦντα μὲ δάκρυα τὴν Ἐλευθερίαν καὶ ἔβλεπα δύο χεῖρας προσπαθούσας, ἐν ὀδυνηρῷ ψηλαφήσει τοῦ κενοῦ, νὰ τὴν συλλάβω σι. Καὶ εἶδον τὸν Βασιλέα μοῦ χειροκροτοῦντα...

Ποῖοι διυσχρίσθησαν δτι δ Βασιλεὺς ἔδρυσεν ἐν θέατρον πρὸς ἀτομικὴν τέρψιν του, δτι τὸ ὀνόμασε Βασιλικὸν διὰ νὰ μὴ ἔχῃ κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ παρέμβῃ εἰς τὴν καλαθησίαν του; ν' ἀκούῃ ἐντὸς αὐτοῦ οἰανδήποτε γλῶσσαν τοῦ ἀρέσει, καὶ νὰ γελᾷ οἰνδήποτε γέλωτα θέλει;

Τίς εὑρίσκεται πλησιέστερον τοῦ ἔθνους παρὰ τὸν Βασιλέα; καὶ διατὶ οἰοςδήποτε ἄλλος θὰ ἥσθιαντο περισσότερον τὸν ἔθνικὸν παλμὸν ἀπὸ ἐκείνον, τοῦ δποίου ἡ καρδία δφεύλει νὰ είνε τόσον πλησίον τῆς καρδίας τοῦ ἔθνους; ἀν ἡ ἐλληνικὴ ἥμοτοιμα μέλλῃ διὰ δεκτίδων, ἐκατοντάδων ἐτῶν νὰ πυργώσῃ ἐν Ἐλλάδι ἐν πάγκαλον μηνημείον, τέχνης, τὰ πρῶτα πρῶτα θεμέλια δὲν ἐτέθησαν ἐξ ἐλληνικοῦ λίθου καὶ τὰ πρῶτα χρυσᾶ νομίσματα τὰ οιφθέντα εἰς τὰ βάθη τῆς βάσεως δὲν εἶνε οἱ πρῶτοι διακόψαντες τὴν σιγὴν συγκινημένοι τόνοι τῆς ἐλληνικῆς ἔλευθερίας;

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΤΑ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ. Βλέπω ἔνα περίπατον μέσα εἰς τὴν ὁραίαν πόλιν δ δποίος δὲν εἶναι κοινὸς συμφωνίας πλήθους, ἀλλὰ κινεῖται μὲ τὸν βαρὺν ωμόν τοῦ ἀρχαίας πομπῆς. Τὸν περίπατον, τὸν συναγερμόν, τὴν ἔξοδον ὅλων τῶν ψυχῶν τῆς πρωτεύουσης ὑπὸ τὸ φῶς. Τὴν δύναν τοῦ πλήθους ποὺ πίνει τὸν χειμερινὸν ἥλιον, φεῦγον μὲ ἔνα μονδιασμένον ἀντιναρκωτικὸν τάνυσμα πρὸς τοὺς ἀγροὺς καὶ πρὸς τὰ πλάτη τοῦ ὑπαίθρου. Δὲν ἥξεν ωρὸ ἀν ἥμιποροῦ ποτὲ νὰ θεωρηθοῦν συνειδισμένον θέαμα, αὐτὰ τὰ πλήρη σιωπηλῶν ὕμνων πρὸς τὸν Χρυσοκόμην φωτόρρυτα.

·*Ἀπολλώνια τῆς νέας Ἀττικῆς Ἀπὸ τοὺς ἥμιοιχαρεῖς φύκους ποὺ γέρονταν ἔξω ἀπὸ τὰ παραδίμυδα ως ἀρρώστοι, ἔως τὴν καπνοδόχην ποὺ ὑψώνεται ἐν δέξῃ καταχρύσουν μὲ τὸν καπνόν της φεύγοντα ἐλαφρότατα πρὸς τὸ ἀσπιλωτὸν κυανοῦν, ἔως τὸν τάπητα ποὺ ἥπλωθη εἰς τὸ κιγκλίδωμα τοῦ μπαλκονιοῦ, ἔως τὸν ἀλήτην ποὺ ἔξεκονύμβωσε τὸ στήθος του καὶ ἐτεντώθη εἰς τὸν λόφον τοῦ Φιλοπάππου πλέων εἰς τὴν Νιοβάναν τῆς λιακάδας ὅλα πίνονταν ἀχόρταστα τὸ φῶς. Ἀν κανεὶς ἀπὸ τοὺς περιπατοῦντας ἡ ἀκινητοῦντας ὑπὸ τὸν ἥλιον Ἀθηναίους ἔρευνήσῃ κατὰ τὴν δραν ἐκείνην ἐντός του, θὰ εύῃ τὸν Διογένην μὲ τὸν πῖθον του ἀνοιγμένον πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ μὲ τὴν φιλοσοφίαν του ἡ δποία δὲν ἥτο ἄλλο παρὰ ἡ δίψα τοῦ ἡμερωτοῦ τῶν ψυχῶν ἥλιου, ἡ ἀπλουστέρα καὶ ἡ ποιητικωτέρα ἥδονικη φυσιολατρεία. Βέβαια ἡ θεότης ἐνὸς Ἀπόλλωνος, ἡ τόσον τελεία καὶ τόσον πολύμορφος, τὴν δποίαν ἡ ἐλληνικὴ τέχνη ὑστερὸν ἀπὸ πολυνετεῖς δισταγμοὺς κατώρθωσε νὰ παραστήσῃ εἰς ἀγγειογραφάς καὶ εἰς ἀνάγλυφα καὶ εἰς ἀγαλμά, μόνον ὑπὸ αὐτὸν τὸν ἥλιον ἥμιποροῦς νὰ γεννηθῇ. Μόνον αὐτὸς δ ἥλιος, τὸν δποίαν ἡμεῖς τὴν στιγμὴν αὐτὴν οφθάμεν μὲ σιωπὴν Διογένους καὶ ὅχι μὲ θεοπλαστικὴν ἀντίληψιν τῆς καλλονῆς του, ἥτο δυνατὸν νὰ διέλθῃ ἀπὸ τὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων μὲ τόσας ἐναλλαγὰς λαμπροτήτων καὶ μὲ τόσους ὑπερτάτους συμβολισμούς, γεννώμενος μὲ τὴν κόμην λουομένην ἀπὸ τὰς θεάδες νὰ διαρρήξῃ τὰ συννεφούσφαντα σπάργανά του καὶ νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν Δῆλον τὴν «χρυσῷ ἀνθίσασαν», νὰ γίνῃ θεός τιμωρός, θεός τῆς βλα-*

στήσεως, θεός τῆς ὑγείας, θεός λύων τὰ σχοινία τῶν πλοίων τὰ δποία εἶχε δέσει εἰς τοὺς λιμένας δ χειμών, ὑπέροχας τῶν τοξοτῶν, τοξεύων μὲ τὴν χουσῆν ἀκτῖνα τὴν θάλασσαν ποὺ ἀγωνίζεται νὰ πνιξῇ τοὺς ναυτίλους.

·*Οταν βλέπω τὰ φωτοχαρῆ πλήθη τῶν Απολλωνίων τὰ ὀναδευόμενα εἰς τὰς γελώσας Ἀθηναϊκὰς λεωφόρους ως ὑμνητήριος πομπὴ πρὸς τὸν Χρυσοκόμην, ἐγγίζω διὰ τῶν αἰσθήσεών μου τὸ κάλλος τοῦ ἀρχαίου μύθου. Διατὶ ἡ ἀρχαία φαντασία ἐπάλαισε νὰ μεταποίησῃ ἔδω τὴν πατρίδα τοῦ ἥλιου; Δὲν είνε ἔδω ἡ Λυκία. ἡ μυθικὴ χώρα τοῦ φωτός; Δὲν είνε ἔδω οἱ Υπερβόρειοι;*

·*Ἡ πανήγυρις τῆς δποίας ἀκούω τὴν ἥδονικὴν βοήν ἔχομενην ἀπὸ τὰς λεωφόρους καὶ ἀπὸ τοὺς λόφους μοῦ ἀπαντᾶ:*

·*Ἐδῶ εἶνε.*

ΟΙ ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ. ·*Οταν ἐπάτησεν δ θεατὴς εἰς τοὺς παρόντες διαδόμους τοῦ Βασιλικοῦ θεάτρου, τὸ δποίον ἥρχισε προχθὲς νὰ φαύῃ ἡ τριβὴ καὶ ἡ χορησίς, ἥσθιανθη δτι ἔθιγεν ἐνα παλάτι ἀναστυλωμένον ἀπὸ δνειρα καὶ στεναγμούς. Ἡ ἰστορία τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου διηγεῖται δτι δ πρῶτος εὑνέργετης εἰς τὸν δποίον δφείλεται ἡ ἔξοδος ἐλλήνων ἥθιοποιῶν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἥτο ἔνας χονδρὸς ἀνθρωπος ἐμπορευόμενος τυριά, πεισθεῖς δὲ ἀπὸ τὰς συστάσεις τῶν φίλων του δτι θὰ κερδίσῃ περισσότερα, εὖν παύσῃ νὰ βγάζῃ ἔξω τυρὶ τῶν Ἀργάφων καὶ ἀποφασίσῃ ἐργολαβικῶς νὰ βγάζῃ ἥθιοποιούς.*

·*Ἐκεῖνο ἥτο τὸ πρῶτον ταξεῖδι τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς, ως εἰδος ἀξιοπεριέργου τέρατος, τὸ δποίον ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ ἐργολάβου νὰ θαυμάσουν οἱ ἀδελφοὶ ὑπόδουλοι. Ἡ ἐπιχείρησις εἶκεν δλα τὰ στοιχεῖα τῆς τόλμης. Ἡτο δρμή πρὸς τὸ ἀγνωστὸν Ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν καιροῦ ἐκείνου ἡ τολμηρότερα ἐργολαβικὴ ἐπιχείρησις. Τὸ πῶς οἱ φορτωθέντες καὶ διαπεραιωθέντες εἰς τὴν Ἀνατολήν ως μπαοῦλα ἔλληνες ἥθιοποιοι κατώρθωσαν τότε νὰ δώσουν εἰς τοὺς ἔξω Ἐλληνας τὴν ιδέαν δτι πρόκειται περὶ ἐθνικῆς ἐργασίας — μὲ πέντε μεταφρασμένας κωμῳδίας καὶ μίαν πρωτότυπον τοῦ Σούτσα — δτι αἱ σανίδες ποὺ ἔστεκον ἔκαναν ἀρχὴ ἐλληνικῆς σκηνῆς, προμαντεία*

τὰ περίωρα καὶ καταληφθεῖς ἵσως ὑπὸ αἰφνιδίου ψύχους γράφει πρὸς τοὺς οἴκους γαίειν καὶ ὑγιάνειν, καὶ αὐτὸς ἔφασκεν οὕτως ἔχειν, παρακαλεῖ δὲ αὐτὸνς νὰ ἀποστέλωσιν εἰς αὐτὸν σκεπάσματα ἢ ᾥς ἢ διφθέρας, δηλαδὴ δέρματα προβάτων ἢ αἰγῶν χρησιμεύοντα ὡς σκεπάσματα, καὶ ταῦτα νὰ εἶνε ὅχι πόλυτελῆ ἀλλὰ ὡς εὐτελέστατα, προσέστι δὲ καὶ κατύματα, δηλαδὴ εὐτελῆ χονδρὰ ὑπόδηματα. Προσθέτει δὲ ἐν τέλει τὰ ἔξης· Τυχὸν ἀποδώσω. Ο. κ. Βίλελμ. ὑπέδειξε διὰ πολλῶν τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καὶ ὑπὸ γλωσσικὴν καὶ ὑπὸ πραγματικὴν ἔποψιν, προσέθηκε δὲ ὅτι ὁ τύπος τῆς ἐπιστολῆς μετεόρθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ σήμερον δὲ αἱ συνήθεις ἐπιστολαὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἄρχονται διὰ τοῦ αὐτοῦ προσομίου.

Κατόπιν δὲ κ. Δαῖζοφελδ ἔξεδηκε διὰ μακρῶν τὰ ἀποτέλεσματα τῶν τελευταίων ἐν Περγάμῳ ἀνασκαφῶν ἐπιδεινών καὶ σχέδια καὶ εἰκόνας τῶν ἀνακαλυφθέντων ἀληθῶς μεγαλοπρεπῶν ἐρειπῶν τῆς πρωτευούσης ἐκείνης τῶν Ἀτταλιδῶν.

Τὸ νεωστὶ ἀνασκαφὲν μέρος κεῖται ἐν τῇ κάτω πόλει, ἥτις εἶνε νεωτέρα τῆς ἀνω, ἀνεκαλύφθησαν δὲ αὐτόθι πολλὰ ἀξιολογότατα ἐρείπεια, ίδιως δὲ μία τῶν κυριωτάτων πυλῶν τοῦ τείχους καὶ μέγιστον οἰκοδόμημα ἀγορᾶς. Καὶ ἐν τῇ ἀνω πόλει δύος ἔξηρευνθῆται τελείως μεγίστη στοὰ εὐδιορύμένη κατωτέρω τοῦ θεάτρου, ἥτις ἔχει ἐν ὅλῳ πέντε πατῶμάτα, προσέστι δὲ καὶ ἡ κυριωτάτη κορήνη τῆς πόλεως, ἐν τῇ δύοις εὐρέθησαν καὶ λίθοι ἀποτεριψμένοι ἐκ τῆς ἀνελκύσεως τῶν ὑδριῶν δύοις πρὸς τοὺς ἐν τῇ παρὰ τὴν ἐν Ἀθήναις Πύλᾳ Ἐρρεαρρούνῳ, τῆς δύοις τὰ ἔγχη ἀνεῦρεν, ὡς γνωστόν, δὲ κ. Δαῖζοφελδ. Ἐν τέλει ὑπέμνησεν δὲτη σήμερον ἐσόρτασε τὴν ἐβδομακονταετηρίδα αὐτοῦ ὁ γενικός διευθυντής τῶν ἐν Βερολίνῳ μουσείων κ. Κόντσε, διστις ὑπῆρχεν ἐκ τῶν πρωτίστων ὑποκινητῶν τῆς ἐν Περγάμῳ ἀνασκαφῆς καὶ προέτεινε νὰ ἀποσταλῇ εἰς αὐτὸν συγχαρητήριον τηλεγράφημα ἐξ ὀνόματος πάντων τῶν παρευρισκομένων. Τὴν πρότασιν ταύτην ἀπεδέχθη τὸ ἀριστοτήριον μετὰ χειροκροτημάτων.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΛΘΟΥΣΙΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
Αἱ ἥρχισαν αἱ συναυλίαι τοῦ Ὁδείου παρέχουσαι ἔξαιρετικὴν ἀπόλαυσιν εἰς τοὺς ἀληθεῖς μύστας τῆς μουσικῆς.

Ἡ πρώτη μᾶς παρουσίασεν δργήστραν — κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ μαθητῶν καὶ μαθητρῶν — διαρκῶς βανύσουσαν πρὸς τὰ ἐμπρός, προσπαθοῦσσαν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Κνάουερ, νὰ χρωματίσῃ καὶ ἐκτελέσῃ συμφώνους μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ συνθέτου. Τὸ προανάκρουσμα τῆς «*Dame Blanche*» τοῦ Boieldieu ἔξετελέσθη μὲ βεβαιότητα ρυθμοῦ καὶ χρωματισμὸν ἀρκετὰ καλῶν.

Ἡ Δις Σμαράγδα Ἀναστασιάδου, δεξύφωνος, ἔφαλε τὴν Ἡρωδιάδα τοῦ Massenet πολὺ ἐπιτυχῶς. Περιστότερος χρωματισμὸς θάξιδε βεβαίως μεγαλείτεραν ἀξιῶν εἰς τὸ ἀμάτιον τῆς. Εἰς τὴν Δᾶα Αναστασιάδου, χειροχοροτρέψανταν ἡσηρῶς, διαβλέποντες δεξύφωνον μὲ πολλὰ προτερήματα φωνῆς καὶ μουσικῆς μορφώσεως.

Κατὰ τὴν συναυλίαν αὐτῆν τὸ Ὁδείον παρουσίασε νέον μουσικόν, τὸν κ. Στυλιανὸν Κρασσᾶν. Ο. κ. Κρασσᾶς, ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ τετραχόδου ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ, ἔχων δὲ ὡς ἐφόδιον τὴν ἔξαιρετικὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ, ἡσχολήθη ἀνευ διδασκάλου εἰς τὴν ἔκμαθησιν τοῦ ὁργάνου τούτου καὶ ἡδη τελειοποιεῖται ἐν τῷ Ὁδείῳ, τὸ δύοιον φιλοστόργως ἀναζητεῖ καὶ ὑποστηρίζει πᾶν μουσικὸν τάλαντον ἐν Ἑλλάδι. Εἰς τὸ «*Grand Concert*» τοῦ Vieuxtemps, δυσκολώτατον ἄλλως τε, δὲ κ. Κρασσᾶς συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς δργήστρας, ἐπέδειξε τεχνικὴν ἀκρίβειαν, ἀμεμπτὸν καθαρότητα τῶν τόνων καὶ αἰσθητηματικὴν βαθύν.

Ο. κ. Κρασσᾶς, διστις διὰ μυστικῆς δυνάμεως ἀνευδοκεῖ τὸ ἐσώτερον αἰσθητηματικὴν, καὶ τοῦ διοπίου ἡ ψυχὴ ἐπικοινωνεῖ ἀμέσως μὲ τοῦ συνθέτου τὴν ψυχήν, ἐπαιτεῖ μὲ ἀληθινὴν κατάνυξιν.

Στυλιανὸς Κρασσᾶς

Κατὰ τὴν δευτέραν συναυλίαν, 23 Νοεμβρίου, παρουσιάσθη δὲ νέος καθηγητής κ. Νικόλαος Κουλούζης. Ο. κ. Κουλούζης νεώτατος, ἀπόφοιτος τοῦ Θείου Αθηνῶν, μετὰ τοιετεῖς σπουδάς ἐν Μονάχῳ, ἐπανέρχεται πλήρης μέλλοντος εἰς Αθήνας. Εἰς Μόναχον ἐτυχεῖ διαρκῶς πολλατῶν ἐνδείξεων ἐκτιμήσεως. Ἡ ἐκτέλεσίς του ἔχει πολλὴν βεβαιότητα καὶ αἰσθητηματικήν.

Εἰς τὰ δύο κλασικά ἔργα τὴν «*Nuptiādian*» τοῦ Μπετόβεν καὶ τὸ «*Concert*» τοῦ Μόζαρτ ἡδυνήθημεν νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν τέχνην του. Εάν δὲ βιώλα τὴν δύοις ἀναπληρωτικῶς ἐπαιτεῖ δὲ κ. Κόντης, εἰς τῶν καλλίστων μαθητῶν τοῦ Ὁδείου, ἐτήρει αὐστηρῶν τὸν συνθήμον τῶν δύο συνοδῶν του, πλαγιαύλου καὶ τετραχόδου, τὰ τρία ὅργανα δὲ παρουσίαζον βεβαίως ἐκτάπτως ὅραιον σύνολον.

Μὲ πολλὴν τέχνην ἐξετέλεσεν ἐπίσης δὲ κ. Εἰρήνη Καλογερῆ τὸ 1^ον ἔργον τοῦ Grieg. Τοσοὶ μὲ κάπτως ἐλαφρότερον χρωματισμόν, δὲν θὰ ἡτο ἐφεκτικὴ μᾶλλον ὅλη ἡ ποιητική ποὺ ἐνέχει ἡ μουσικὴ τοῦ μεγάλου Νοεβηγοῦ. Εἰς τὸ ἀριστούργημα τοῦ Schubert «*O Xάρος*» καὶ τὸ παιδί της δὲ Καλογερῆ ἀπέδωσεν ὅλην τὴν τραγικὴν δύναμιν καὶ ὅλην τὴν μελωδίαν ποὺ κρύπτεται μέσα εἰς τὸ ποιητικότατον αὐτὸν τραγούδι.

Εἰς τὴν Καν Καλογερῆ ἀναγνωρίζομεν καλλιτεχνία τημῶσαν τὸ Ὁδεῖον μας.

EΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΞΝΑΙ

ΕΚ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΡΓΩΝ τῆς συγχρόνου Ιταλικῆς ζωγραφικῆς εἶνε καὶ δὲ Beethoven τοῦ Balestri.

Ἡ εἰλών αὐτὴ ἔχει ζωγραφηθῆ μὲ ὅλην τὴν ἐλευθερείαν καὶ ἀπλότητα ποὺ χρακτηρίζει τὴν μεγάλην τέχνην τῶν ἡμερῶν μας. Τίποτε τὸ ἀκάδηματάδεν ταφάσσει τὴν ἀρμονίαν ποὺ χύνεται ἀπὸ τὸ ἐμπνευσμένον δοξάρι τοῦ μουσικοῦ. Νομίζει κανεὶς δὲτη δεῖαι Σονάτα τοῦ φτερογυζίζου ἐκεῖ εἰς τὸ ἀπέριττον δωμάτιον ποὺ τὸ στολίζει τὸ γήψινον ἐκμαγεῖον τοῦ μεγάλου προφήτου, καὶ δὲν βλέπει μόνον ὁ θεατής, ἀλλ’ ἀκούει τὸ δαιμόνιον πνεῦμα.